

ALUMINIJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE GLINICE
IN ALUMINIJA „BORIS KIDRIČ“ KIDRIČEVO

ŠTEVILKA 3

MAREC 1979

LETNIK XVII

Heroji odhajajo. Tiho in mirno kot je bilo tudi njihovo življenje, čeprav prepleteno z mnogimi dogodki. Še vedno smo pod vtisom slovesa od pokojnega Edvarda Kardelja, pa smo že spet pri obletnici, ki je ne moremo in ne smemo prezreti. Gre za našega prav gotovo največjega možagospodarstvenika Borisa Kidriča — Petra Kalana, ki je v največjih zamahih svojega življenja nenadoma moral kloniti smrti, ki je tudi tokrat bila neizprosna.

Umrl je mož, ki je imel pred seboj največje načrte za izboljšanje našega gospodarstva ali bolje rečeno za utrditev istega. Sredi največjih načrtov in velikih ambicij, ki jih je imel pokojni tovariš Kidrič, mu je bila prekrizana njegova življenska pot in je odšel iz naše sredine.

Če povemo, da letos praznujemo 67 letnico njegovega rojstva ter 26 letnico prerane smrti enega izmed največjih sinov naše revolucije — moža gospodarstvenika, kar jih je kdajkoli premogla naša domovina, smo povedali dovolj. Velja mu vsa spoštovanja ter velika zahvala za vse kar je v letih svojega življenja storil za nas, ki smo ostali in nadaljevali pot, ki jo je on začrtal in tudi izredno dobro vodil vse do svoje smrti. Ponosni smo lahko v naši tovarni, da le-ta nosi ime prav po njem, da se kraj imenuje prav tako po njem, da nosi njegovo ime OŠ in da smo prav tukaj dolžni največjemu našemu gospodarstveniku velike zahvale za vse kar danes imamo.

Leto 1910 je za vse nas še kako pomembno in zgodovinsko. Prav tako 10. april, ko se je navedenega leta

Pred Kidričevim spomenikom v Kidričevem, Foto: K. Zorec

SPOMINI NA REVOLUCIONARJA

na Dunaju rodil Boris Kidrič, kot sin knjižničarja državne biblioteke in pozneje univerzitetnega profesorja in predsednika Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani — dr. Franca Kidriča. Odveč bi bilo opisovati njegovo življensko pot, ker smo o vsem že pisali v našem glasilu, vendar kljub vsemu ne gre prezreti vseh akcij, ki jih je pokojni tovariš Kidrič storil za vse nas.

Prav gotovo ni nobeno naključje, da moramo odkrito spregovoriti o enem največjih sinov in gospodarstvenikov naše dežele, o človeku, ki je vsa leta svojega žal kratkega življenja posvetil prav delavskemu razredu, delavcem, za katere je delal in živel.

Ponosni smo, da nosi prav naša tovarna njegovo ime, da je bil sklep 8. redne seje sveta krajevne skupnosti

Kidričevo od dne 10. februarja 1972 leta pomemben za vse, ki živimo v tej KS — to je, da so razglasili 10. april za največji praznik KS to je za krajevni praznik, ki ga od takrat naprej tudi redno praznujemo in ga bomo tudi letos o čemer pa nekaj več v drugem sestavku v današnjem glasilu.

Omenil sem že, da bi bilo nedvomno odveč pisati ter govoriti o življenju in delu po-

kojnega Borisa Kidriča — Petra Kalana, ki v naših srcih vedno živi in prisoten, saj se njegove ideje ter načrte skoraj v celoti tudi realizirajo. Nikoli ne bomo kos temu, da bi se temu velikemu heroju naše socialistične samoupravne Jugoslavije v celoti oddolžili za vse kar je napravil za nas, pa vendar velja povdariti, da krepko stopamo po poti, ki jo je on začrtal. Čeprav je minilo že toliko let od tistega dneva, ko nas je presunila vest o njegovi prerani smrti pa kljub temu še vedno (in to bomo tudi v bodoče) živimo v želji in cilju, da vse kar je pokojni Peter Kalan kot partizan ustvarjal in začrtal tudi v celoti realiziramo.

Nedvomno smo ponosni, da se kolektiv imenuje prav po tem velikem heroju dela, da nosi njegovo ime naše naselje oz. KS, da obstoja v OŠ »BORIS KIDRIČ« pionirski odred, da se po njem imenuje taborniški odred ter še in še — kar bomo s polno zavestjo vere v tisto za kar je živel in umrl tovariš Boris Kidrič tudi v celoti izvajali ter realizirali.

Njegova življenska pot nam je naša nadaljnja pot, naš smejljivi pogled v boljši jutrišnji dan, prav tak, kot si ga je zamislil pokojni Boris, ko je še snoval in koval načrte za napredek našega gospodarstva.

S ponosom se bomo spominjali njegovih naprednih idej in zasnov ter tudi v celoti izvajali njegove življenske cilje, ki mu žal niso bili v celoti izvedljivi, ker ga je zahrbtna bolezen prerano izstrgala iz naše sredine.

JUNAKOM BORBE
NAJ RES SLEDE
JUNAKI DELA.

F. Meško

IZ VSEBINE:

- Delovne akcije in tekmovanja, str. 2
- Anкета o glasilu »Aluminij«, str. 2
- Uresničevanje srednjeročnega programa razvoja 1976 — 1980, str. 3
- Samoupravne interesne skupnosti — združeno delo, str. 7
- Cena glinice v TGA v primerjavi z ostalimi jugoslovskimi proizvajalci, str. 8
- Osnutek zakona o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov za razlikovanje, str. 9
- Raznoterosti velike Zveze sovjetskih socialističnih republik, str. 19

DELOVNE AKCIJE IN TEKMOVANJA

Krajevna skupnost Kidričevo praznuje vsako leto v mesecu aprilu svoj krajevni praznik. Sklep 8. redne seje sveta KS z dne 10. februarja 1972 je namreč glasil, da se 10. april razglašajo za krajevni praznik KS Kidričevo, katerega občani in delovni ljudje KS vsako leto praznujejo v čast na spomin umrlega revolucionarja ter narodnega heroja in gospodarstvenika tovariša BORISA KIDRIČA.

Vsako leto so občani dostojno praznovali svoj praznik z spoštovanjem do tega velikega junaka borbe in dela, po katerem nosi kraj svoje ime in pa tudi naš kolektiv TGA. Posebno slovesno je bilo to praznovanje v letu 1978, ko je bil v Kidričevo organiziran tudi nam vsem

znani pohod po poteh revolucije, ki se organizira vsako leto v Mostju medtem ko je lani ta velika manifestacija pripadla prav KS Kidričevo.

Tudi letos bomo delovni ljudje in občani KS dostojno proslavili svoj krajevni praznik. Sestal se je že odbor za pripravo na praznovanje krajevnega praznika, katerega so se udeležili tudi nekateri predstavniki društev ter organizacij. Dogovorili so se, da bi naj letošnje praznovanje praznika KS Kidričevo potekalo predvsem v duhu delovnih akcij, občanov, šolarjev, ter tekmovanju športnikov z organizacijo velikega krova v katerem bi naj sodelovali prav vsi občani KS (da prav si, ki so za to sposobni).

Na odboru so sklenili,

da bi naj v mesecu aprilu bilo izvedenih več delovnih akcij, med katere velja tudi všteti čiščenje okolja v vseh območjih KS Kidričevo in pri katerih bi naj bil vključen prav sleherni občan. Tako bi pod parolo »Očistimo in negujemo svoj kraj« najboljši dostojno proslavili svoj krajevni praznik.

Najprej bi naj seveda svojo akcijo pričeli hišni sveti v okviru katerih bi stanovalci očistili okolje svojih stanovanjskih blokov, pozneje pa bi šolarji, mladina in ostali očistili tudi zelenice, parke ter podobno.

Upajmo, da bomo v KS Kidričevo letos praznovali svoj krajevni praznik resnično v duhu delovnih akcij za lepši videz KS.

F. MEŠKO

Beseda urednika

Bližamo se koncu tretjega meseca letošnjega leta ko bi morali tudi napraviti krajši obračun uspešnosti teh prvih mesecev leta 1979. Seveda dela tak obračun vsak za svoje področje in za svoje potrebe ter za seznanitev javnosti o uspehih ali neuspehih ter o tem kaj storiti za naprej za večjo uspešnost. Tak kratek obračun bi lahko naredili v našem uredniškem odboru, vendar je delo le-tega takšno, da si obračun in uspešnost dela naredil vsak bralec sam, pa bi zato bilo mnogo boljše slišati prav to plat medalje, kaj menite o našem delu, ki prav gotovo ni niti malo lahko in enostavno, kot to še vedno mnogi mislijo.

Biti odgovorni urednik glasila delovne organizacije, ki ima naklado 2900 izvodov ni lahka naloga, predvsem še če je le-ta vezana na opravljanje delovnih nalog tudi v neposredni proizvodnji. Prav gotovo pa bi le-ta bila mnogo uspešnejša in lažja, če bi bilo več pomoči od vseh nas.

Še toliko vložena truda celotnega uredniškega odbora ne daje rezultatov, če le-ta nima dovolj pomoči od svojih zvestih bralcev, strokovnih služb — skratka vseh dejavnikov v delovni organizaciji. Dobro zastavljene rubrike o krvodajalcih, o planincih, o tabornikih ter predvsem o delu naše mladine so kaj hitro zamrle na straneh našega glasila. Vsekakor bi bilo nujno najti oz. ugotoviti vzroke za to ter jih skušati rešiti, saj bi s skupnimi močmi bili temu nedvomno kos. V mnogih glasilih delovnih organizacij v naši ožji republiki pa tudi izven nje, lahko naletimo celo na svoje priloge, ki jih izdajajo prav mladi proizvajalci in samoupravljalci.

Resnično je vsak začetek težak in se je kaj težko odločiti za področje s katerim se doslej nisi ukvarjal, toda vse to je moč prebroditi. Ali pri nas res ni mogoče uvesti rubrik, kot jih imajo mnoga glasila DO o Sloveniji od kulture, rekreacije pa vse tja do dela KS ter DPO izven tovarniškega zidu. Prav tukaj bi morali nekaj storiti in glasilo urediti tako, da bi le-to bilo resnično glasilo delavcev TGA iz vseh področij dela in delovanja v kolektivu in izven njega.

Resnično je težko tudi meni, ko moram vedno in vedno ponavljati zadeve o katerih dejansko v tako velikem kolektivu kot je naš sploh ne bi smelo biti govora. Uredniški odbor bi moral imeti gradivo, da bi lahko izbiral vse tisto, kar je trenutno najbolj aktualno in zanimivo ne pa, da moram neprenehoma iskati razne materiale za objavo.

Med nami v UO in vami bralci bi morala biti tesnejša in trdnjša vez, saj bi potrebovali več vaših mnenj, stališč in sugestij o oblikovanju glasila. Prejšnji mesec me je en tovariš opozoril, da delavci smatrajo, da bi lahko v uredniškem odboru storili nekaj več, da bi sleherni delavec dobil v neka obliki kot prilogo »Aluminij« tudi razpored izmen za leto 1979. Vesel sem bil predloga in ga tudi sporočil predsedniku UO. Čeprav je že za nami prvih nekaj mesecev (bo vsaj ko dobite v roke glasilo), vendar boste morali že v današnji številki to za kar menite, da bi morali biti tudi naši.

Takih in podobnih predlogov in opozoril bomo v UO vedno veseli in vam bomo tudi skušali ugoditi vse v kolikor je to v naši kompetenci in seveda v materialni moči. Prav tako bi vas rad ponovno opozoril na nekaj sicer ne preveč bistvenih sprememb. Novi UO je sklenil, da bo v bodoče redna seja UO ko pripravljajo novo (naslednjo) številko »Aluminija« vsakega 10. v mesecu, zato vas vse dopisnike in sodelavce ponovno prosim, oddajte svoje prispevke resnično zanesljivo pravočasno meni ali pa tovarišici ROMANI KREBS sindikat, katero vsi dobro poznate, do 5. v mesecu. Jaz imam namreč precej dela, predno vse uredim ter predložim UO v razpravo pred pripravo nove številke glasila. Pa še to: tovarišica Romana me je ponovno opozorila, da vsi, ki imate žiro račune ne sporočate pravočasno vseh sprememb okrog tega. Prosim vas uredite te zadeve, saj nam tako olajšate delo pri obračunu, vi pa boste prej dobili zaslužen honorar za svoje prispevke — za svoje delo.

Do prihodnjic vsem lep pozdrav ter poziv k sodelovanju!

Urednik

Iz vzdrževanja

ANKETA O GLASILU »ALUMINIJ«

Svet za glasilo »Aluminij« je na svoji seji obravnaval problem informiranja v TGA Kidričevo. Ugotovil je, da so delavci TGA že v odgovorih na anketo o družbenopolitičnih aktivnostih nakazali, da je slabo informiranje eden od večjih problemov v TGA.

Glasilo »Aluminij«, ki ga prejema vsak delavec, pa je po mnenju večine delavcev zelo pomembno (za nekatere celo najpomembnejši) vir informira-

nja. Ko je razpravljalo o kvaliteti glasila, je svet za glasilo »Aluminij« sklenil, da je potrebno ugotoviti, kaj delavci TGA menijo o svojem časopisu ter na osnovi odgovorov pripraviti predlog izboljšav vsebine glasila.

Na osnovi te ugotovitve je kadrovsko-socialna služba pripravila vprašalnik, s katerim želimo izvedeti, kdaj so (oz. niso) delavci TGA zadovoljni z glasilom »Aluminij« in

kakšni so njihovi predlogi za izboljšanje vsebine glasila.

Prosim vse bralce »Aluminija«, ki bodo v teh dneh dobili vprašalnik, da odgovorijo na prашanja, napišejo svoje pripombe, mnenja, stališča, saj bodo tako pomagali oblikovati vsebino našega glasila ter bodo dokazali, da želijo da postane glasilo »Aluminij« res glasilo vseh delavcev TGA!

G. B.

Uresničevanje srednjeročnega programa razvoja 1976-1980

Z namenom enotnega in objektivnega informiranja članov delovnega kolektiva želim v tem članku prikazati dosedanje realizacije srednjeročnega programa razvoja 1976/80 ter značilnosti sedanjega trenutka, ki pogojuje realizacijo najvažnejših programov razvoja, predvsem modernizacijo in rekonstrukcijo elektroliz.

V okviru sprejetih obveznosti iz programa razvoja TOZD in DSSS uresničevanje posameznih projektov poteka takole:

— iz programa razvoja TOZD Tovarne glinice je uresničena rekonstrukcija in modernizacija glinice razen tistega dela, ki je vezan na modernizacijo elektroliz. V toku je realizacija objekta za specialne mlete in separirane glinice, ki bo dokončan v letošnjem letu. Ravno tako se normalno odvijajo nadomestitvene investicije. Projekt plinifikacija ne bo uresničljiv v tem planskem obdobju, temveč v naslednjem glede na možnost razpoložljivih količin plina in priključka na plinsko omrežje.

— program razvoja v TOZD Proizvodnja aluminija vezan na dela v elektroliz B, je v veliki meri realiziran in bo končan v tem planskem obdobju. Ravno tako normalno poteka realizacija nadomestitvenih investicij v elektroliz in anodni masi. Projekt flotacija kriolitnih pen je pred začetkom fizične izgradnje objekta in bo končan v tem planskem obdobju. Analiza tržnih raziskav je pokazala neupravičenost proizvodnje elektrodne mase, obenem pa je pokazala da obstojajo možnosti realizacije v smeri izgradnje tovarne katodnih blokov in phalne mase. V tej smeri se pripravljamo ustrežna razvojna študija.

— program razvoja TOZD Predelava je v toku in bodo v tem obdobju končane investicije na novi livarni, ki zajema ozko liti trak, rondelice, perpci žico in široki liti trak. Pri investiciji v izparilnike obstojajo še nekatera odprta vprašanja nakupa tehnologije in bo projekt realiziran v letih 1980-81. Na realizacijo čaka tudi tisti del projekta modernizacije in rekonstrukcije obstoječe livarne, ki je vezan na modernizacijo in rekonstrukcijo elektroliz. V naslednje plansko obdobje 1980-81 se bo premaknila tudi predelava sekundarnega aluminija zaradi problema surovinske baze t. j. izvoza dovolj velikih količin odpadnega materiala. Nadomestitvene investicije tečejo v okviru plana.

— Program razvoja TOZD Vzdrževanje se bo začel uresničevati v letošnjem letu in to na problemu ureditve delavniških prostorov in povečanja mehanizacije opravilne vzdrževalniških del. Nadomestitvene investicije se odvijajo v okviru plana, nabavljeni pa so bili tudi nekateri novi stroji za potrebe vzdrževanja.

Izdelani so tudi projekti za skladišče lahkovnetljivih tekočin ter za rekonstrukcijo skladišča vzdrževalnega materiala. Pripravljalna dela v razvojni študiji orodjarne so v teku.

— Program razvoja TOZD Promet je bil izredno temeljito realiziran na področju nadomestitvenih investicij in v posodobitvi opreme za izvajanje prometnih uslug. Odprta so vprašanja nove delavnice za vzdrževanje transportnih sredstev in garaž, kar je v veliki meri vezano na modernizacijo in rekonstrukcijo elektroliz.

— Program razvoja TOZD Kontrola je delno realiziran z nabavo nekaterih laboratorijske opreme, preostali del pa bo realiziran v okviru srednjeročnega plana.

Večje odprto vprašanje obstoja na področju ureditve prostorov.

— Program razvoja TOZD Livarna lahkih barvnih kovin Trbovlje poteka po predvidenem sanacijskem programu.

— Program investicij v DSSS standard ravno tako poteka po planu.

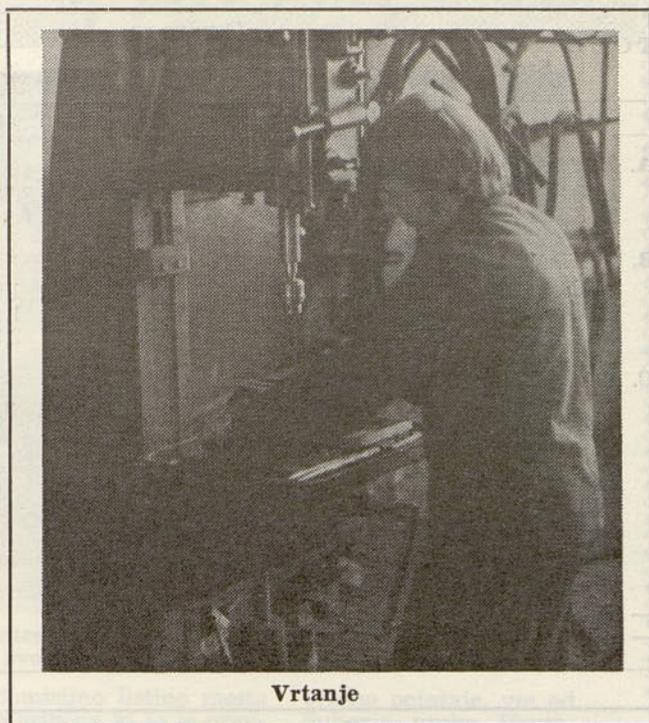
V nadaljevanju te informacije želim več spregovoriti predvsem o vprašanju modernizacije in rekonstrukcije elektroliz. Za modernizacijo elektrolize A je izdelan elaborat pripravljanih del v decembru 1978. V tem elaboratu so prikazani vsi vidiki od analize nabavnega in prodajnega trga, tehnološkega procesa, ekologije, kadri, obsega investiranja do finančne uspešnosti. Ta elaborat bi naj poslužil kot osnova za nadaljnje odločanje o bodoči investiciji, tako v delovni organizaciji, kakor tudi pri poslovnih partnerjih, ki bi naj združevali sredstva za realizacijo te investicije.

Predračunska vrednost po eskaliranih cenah je 3.111.461,00 din. Modernizirane kapacitete pa bodo skupaj s sedanjo halo B dajale 78.000 t proizvodnje. Predvidena tehnologija je elektrolitska celica s predpečeno anodo velikosti 160 — 180 KA s sredinskim posluževanjem in suhim čiščenjem plinov, kar zahteva tudi določene investicijske stroške v

glinici za proizvodnjo ustreznega tipa glinice.

Moj namen ni da bi dal oceno investicije z vidika rentabilnosti, pogojev dela itd. kar bomo v toku razprave in sprejemanja investicije naredili, saj je potrebno da v tej modernizaciji vidijo vsi TOZD-i svojo perspektivo. To pomeni, da gre za tak obseg naložb, kjer bodo vsi TOZD-i morali prevzeti združevanje sredstev, garancije za vračilo kreditov in uspeh te investicije. Del skupnega rizika bodo nosili tudi naši partnerji, ki se bodo z nami dolgoročno vezali. Ta investicija bo za daljši čas vezala vsa razpoložljiva sredstva delovne organizacije (vseh TOZD) in ne bo mogoče paralelno vršiti novih investicijskih posegov na projektih, ki niso v investicijskem programu.

Moj namen je, da s tem člankom informiram člane delovnega kolektiva kako bo potekal nadaljnji postopek razčiščevanja razvojne usmeritve aluminijske industrije v SRS. Že v sredini lanskega leta je bila ustanovljena posebna skupina sodelavcev pri Ljubljanski banki, ki jo sestavljajo predstavniki TGA, Impola, UNIAL-a, Združene ljubljanske banke in Mariborske banke z nalogo, da pripravi finančno konstrukcijo za realizacijo te investicije, kakor tudi ostalih investicij iz srednjeročnega programa razvoja. V finančni konstrukciji je grupa upoštevala lastna sredstva TGA, mednarodne kredite, kredite izvajalcev ter združena sredstva potrošnikov našega aluminija. Investicija v modernizacijo in rekonstrukcijo elektroliz je po svojem obsegu in vrednosti ena največjih v tem in naslednjem planskem obdobju v naši republiki. Zaradi dokončne opredelitve razvojne usmeritve al. industrije v slovenskem prostoru (glinica, aluminij in polproizvodi), glede na specifikacijo drage surovinske baze (boksiti, energija), je imenovana posebna grupa delavcev, sestavljena iz predstavnikov TGA, IMPOL-a in ostalih velikih potrošnikov. UNIAL-a Gospodarske zbornice SRS, Elektrogospodarstva SRS, Republiškega komiteja za energetiko, Zavoda za SRS za družbeno planiranje inštitutov in Univerze v Ljubljani in Mariboru. Republiškega sekretariata za industrijo in Ljubljanske banke. Naloga te grupe je da v okviru študije z naslovom »Razvojne usmeritve aluminijske industrije v SRS za obdobje 1981-85 in dolgoročno« osvetli bistvena vprašanja v zvezi z vsemi najvažnejšimi družbeno e-

Vrtanje

konomske pogoji na področju pridobivanja, predelave in potrošnje aluminija v SRS, vključujoč vse povezave z enotnim jugoslovanskim in svetovnim trgom. Navedena grupa sodelavcev mora izpostaviti globalno oceno realnih možnosti razvoja slovenske al. industrije, njenega položaja v Jugoslaviji ter osnovne usmeritve po letu 1980.

Potrebno bo odgovoriti predvsem na naslednja vprašanja:

- kakšne so možnosti za ekonomsko in racionalno pridobivanje aluminija v SRS?
- v kakšni meri lahko dohodkovno povečana reprodukcijska veriga zagotavlja racionalno pridobivanje v SRS?
- do katere mere so predelovalci aluminija v SRS sposobni in pripravljeni tudi z lastno akumulacijo sodelovati v dohodkovni povezavi s TGA
- kakšni so dejanski problemi dolgoročne preskrbe slovenskih potrošnikov v aluminiju glede na to da obstoja deficit aluminija?

Material z odgovori na ta vprašanja bo pripravila posebna delovna grupa do konca meseca marca.

Do 10. aprila bo posebna delovna grupa v okviru Gospodarske zbornice SRS pripravila dispozicijo za sporazum o združevanju dela in sredstev s sovlagatelji ter onutek sporazuma za sovlaganje v modernizacijo in razširitev kapacitet v TGA.

Na osnovi tega sporazuma ter sporazuma o planski skupnosti med proizvajalci in potrošniki aluminija, ki opredeljuje po-

trebe po metalu v perspektivi bodo organizirani razgovori s sovlagatelji, bodočimi združevalci sredstev in bankami za realizacijo našega projekta. Da je združevanje sredstev najpomembnejša kategorija v celotni finančni konstrukciji nam pove podatek, da bi sovlagatelji morali združevati 1.600.000,00 din po najugodnejši varianti finansiranja.

Študija razvojnih usmeritev aluminijske industrije v SRS mora biti gotova do 10. maja in s tem podana osnova za dokončno oblikovanje srednjeročnega in dolgoročnega programa razvoja TGA in slovenske aluminijske industrije. Seveda to ne pomeni da bodo v tem trenutku že zaključene vse finančne konstrukcije in začela projektirana izgradnja, pomeni pa, da bodo dovolj jasno opredeljene možnosti nadaljnje razvoja TGA, na osnovi katerih bomo lahko dokončno izoblikovali srednjeročni program, skupaj z našimi sovlagatelji in pristopili k realizaciji.

Ob tej priliki želim bralce informirati tudi o delu na izdelavi študije »Dolgoročni razvoj slovenskega aluminijskega kompleksa,« ki smo ju v okviru UNIAL-a naročili skupaj z IMPOL-om. Po predvidenem programu je zaključenih že vrsta raziskav in zbranega precej gradiva. Tudi ta študija bo gotova do sredine leta. Zbrane podatke pa bomo lahko koristno uporabili že v sedanjih aktivnostih, ki tečejo v okviru republike, sovlagateljev, UNIAL-a in znotraj naše DO.

Krajnik Milan dipl. oec.

Kako smo poslovali ?

Iz tabele I in II je razvidno, kako smo poslovali v mesecu februarju 1979. Indeks 1979/1978 prikazuje odnos dosežene proizvodnje napram proizvodnji v istem obdobju lanskega leta.

I. Dinamika proizvodnje — indeksi fizičnega obsega

TOZD Stroškov. mesto	Osnove za plan 1979		DOSEŽENO				INDEKS			
	Febr.	I — II	1978		1979		6 : 4	7 : 5	6 : 2	7 : 3
			Febr.	I — II	Febr.	I — II				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A. TOZD TOVARNA GLINICE										
1. Izluženo	9.227	19.442	7.750	17.672	9.663	19.829	125	112	105	102
2. Kalcinirano	8.995	18.952	8.064	18.846	10.791	20.290	134	108	120	107
B. TOZD PROIZVOD. ALUM.										
3. Elektroliza A	1.565	3.298	1.564	3.310	1.509	3.268	96	99	96	99
4. Elektroliza B	1.910	4.025	1.891	4.055	1.911	4.038	101	100	100	100
5. Anodna masa	2.140	4.382	2.331	4.114	2.312	4.747	99	115	108	108
C. TOZD PREDELAVA ALUM.										
6. Livarna skupaj	3.763,465	7.930,974	3.640	7.648	3.720	7.720	102	101	99	97
E aluminij	123	259	446	803	247	511	—	—	—	—
Al formati	1.281	2.699	1.299	2.833	1.808	35.54	—	—	—	—
Drogi za kline	8	17	—	—	24	42	—	—	—	—
Tokovodniki	0,465	0,974	—	—	5	5	—	—	—	—
Gnetne zlitine	537	1.132	397	807	288	579	—	—	—	—
Livarske zlitine	1.599	3.370	1.470	3.035	1.099	2.740	—	—	—	—
Predzlit. skupaj:	215	453	28	170	249	289	—	—	—	—
— za prodajo	115	243	—	—	183	183	—	—	—	—
— za last. porabo	100	210	—	—	66	106	—	—	—	—

TOZD Tovarna glinice

Februarja letos smo proizvedli 9663 ton hidrata, kar je za 436 ton več kot je bilo planirano in 1.913 ton več kot februarja lanskega leta. Pri kalcinirani glinici je mesečni plan presežen za 1.796 ton oziroma za 20 odstotkov.

Poraba najvažnejših su-

rovin je pri boksitu za 25% in pari za 4% višja kot je planirana v osnovah za plan. Poraba el. energije pa za 7% nižja. Preseganje normativov, ki je v veliki meri posledica slabše kakovosti boksita je manjše, če primerjamo oba meseca skupaj (januar in februar).

TOZD Proizvodnja aluminija

V elektrolizi A smo v mesecu februarju proizvedli 1.509 ton el. aluminija, kar je za 56 ton ali 4% manj kot je bilo določeno v osnovah za plan in za 55 ton manj kot lani. V elektrolizi B pa smo proizvedli 1.911 ton in tako dosegli planirano proizvodnjo (indeks 100). V primerjavi s preteklim letom je februarjska proizvodnja večja za 20 ton oziroma 1 odstotek.

Doseženi normativi so v tej temeljni organizaciji proizvodnja aluminija višji kot so bili postavljeni v osnovah za plan, odstopanja so pri porabi anodne mase (hala A — za 5%, hala B za 4%) in električne energije (hala A — 3%, hala B — 2%). Bistveno nižji pa so normativi pri porabi kriolita in Al fluorida v elektrolizi B — za 25%.

TOZD Predelava aluminija

V livarni smo v mesecu februarju proizvedli 3.720 ton livarniških proizvodov, kar je za 43 ton oziroma za 1% manj kot smo planirali. V primerjavi s preteklim letom pa

smo proizvedli 80 ton livarniških proizvodov več. Proizvodnja temeljne organizacije pa je v januarju in februarju za 3% nižja od planirane.

Vlivanje

II. PRIKAZ PORABLJENIH SUROVIN NA ENOTO PROIZVODA

Na 1 tono proizvoda	Osnove za plan 1979	Doseženo v februarju	1 — II		Indeks	
			1	2	3 : 2	4 : 2
1	2	3	4	5	6	
1. TOZD GLINICA						
Al hidrat — Al₂O₃						
— boksit	2,627	2,741	2,625	104	100	
— Na OH	0,0948	0,1187	0,10551	125	111	
— Para	3,0419	3,12274	3,22588	103	106	
— El. energija	334,562	312,164	317,186	93	95	
2. TOZD PROIZV. ALUMINIJA						
Hala A						
— glinica	1,920	1,91960	1,92250	100	100	
— anodna masa	0,580	0,61008	0,58344	105	100	
— kriolit in Al fluorid	0,070	0,06891	0,06971	98	100	
— El. energija	17,856	18,471	18,034	103	101	
Hala B						
— glinica	1,920	1,91954	1,91981	100	100	
— anodna masa	0,560	0,58178	0,56401	104	101	
— krio. in Al fluorid	0,070	0,05239	0,04827	75	69	
— El. energija	17,155	17,465	17,379	102	101	
Anodna masa						
— petrolkoks	0,671650	0,67233	0,67188	100	100	
— katranska smola	0,338115	0,33806	0,33849	100	100	
— El. energija	145	130	130	90	90	

Mladim generacijam moramo sporočiti resnico...

V Bohovi pri Mariboru je bila osrednja proslava ob 35-letnici pohoda XIV. divizije z Dolenjske na Štajersko. Udeležili so se je številni še živeči borci, ki so prišli iz vseh koncev Slovenije pa tudi borci iz naše občine. Velikanska dvorana Jeklotehne je zvalovala, ko se je v njej zgrnilo kakšnih 8000 udeležencev tega srečanja-nekdanjih borcev, junakov naše revolucije.

Mnogim nekdanjim borcem štirinajste in drugim so se ta dan še posebej svetila na prsih številna odlikovanja. Spomin na težke dni revolucije, samoodpovedi je bil živ. Mnogi so se spomnili še tako majhne podrobnosti s tega partizanskega pohoda, ki je bil dolg kar nekaj več kot 500 kilometrov, trajal pa je

od 6. januarja 1944 do 26. februarja 1944 leta. Skorajda dva meseca nenehnih pohodov, bojov, jurišev, žrtev.

Divizija je pri odhodu štela 1127 borcev in bork. Med njimi je bilo kar 653 članov partije in SKOJ, od katerih je kar polovica žrtvovala svoje življenje. Po končanem pohodu in bojih je bilo za boj sposobnih le še 440 borcev. Več kot polovica jih je torej padla. Dva meseca kasneje pa je divizija štela že 2000 novih borcev, ki so se vključili v boj za svobodo.

Srečanja so se med drugimi udeležili tudi vidni družbenopolitični delavci kot so Sergej Kraigher, France Popit, Mitja Ribičič, Janez Vipotnik, Andrej Marinc in drugi. Na proslavi so štirinajsti podelili tudi

Množica borcev in udeležencev proslave je strumno obstalo pod rdečimi zastavami in prapori ob zvokih slovenske in jugoslovanske himne....

domicilno listino mesta Maribora, ki jo je prevzel Tone Vidmar — Luka, ki je bil tedaj namestnik poveljnika XIV. divizije.

Tovariš Josip Broz — Tito je ob 35-letnici pohoda XIV. divizije na Štajersko odlikoval brigade Ljube Šerčerja, Mirka Bračiča, Miloša Zidanška ter Slavka Šlandra z visokimi odlikovanji. Brigada Toneta Tomšiča pa je bila z redom narodnega heroja ter tremi drugimi visokimi odlikovanji, že pred tem odlikovana medtem, ko je Tito celotno divizijo razglasil za Proletarsko za izjemne zasluge v NOV.

Slavnostni govornik Stane Dolanc, sekretar predsedstva CK ZKJ je o štirinajsti med drugim povedal: »Preteklo je 35 let enega velikih podvigov v naši narodnoosvobodilni vojni, od herojskega in slavnega pohoda. Bil je to pohod neprekinjenih pohodov, jurišev na so-

vražne položaje, vse od Suhorja preko Hrvatske na Štajersko. To je bil pohod poln junaštva, trpljenja in tovarištva. To je legenda, ki je sestavljena iz stotin življenj, nečloveških naporov v snegu, hudem mrazu. Pohod je zapisan kot eden največjih podvigov v NOV z izrednim vojaškim in političnim pomenom... »ter nadaljeval: »Velika je obveznost borcev NOV, da na mlado generacijo prenašajo vse tiste najboljše človeške lastnosti, ki so krasile naše borce v času osvobodilne epopeje — ljubezen do svobode, nemajhnost, vztrajnost, hrabrost. Mladim generacijam moramo sporočiti resnico o veličini našega boja za svobodo, za ohranitev neodvisnosti ter ji vzgajati, da bodo sposobni dosledno razvijati pridobitve revolucije...«

Tekst in posnetki: Franjo Hovnik

Na fotografiji z leve na desno: Mirko Torej, Alojz Kop, Anton Soršak in Leopold Vaupotič v trenutku, ko so takole v krogu obujali spomine na težke pohode, na padle tovariše. Tedaj so bili stari 17 in 18 let, le Mirko jih je imel 34. Minila so tri desetletja in spomini so še vedno živi, sveži....

ČUVAJMO NAŠE OKOLJE!

Skoraj vsak dan čitamo v naših dnevnikih, tednikih in v ostalih časopisih ter poslušamo po radiu in gledamo na televiziji oddaje, ki govorijo največ o onesnaževanju našega okolja. Tudi mi smo že v našem glasilu pisali o tem, saj nas praktično tudi najbolj zadeva glede onesnaževanja zraka in okolja. Toda tokrat se ne bom ustavljal pri naši DO, ampak v okviru KS Kidričevo in to s posebnim poudarkom na čuvanju

naših zelenic in ostalega kar imamo v Kidričevem, še predvsem zato, ker nam mnogi očitajo kako morajo žrtvovati sredstva tudi za ureditev našega kraja.

Razumljivo in logično je, da se v kraju kjer so delovne organizacije morajo dobiti tudi sredstva za ureditev zelenic, okrasnega grmičevja, zelenja ter podobno. V Kidričevem smo sicer toliko na boljšem, ker smo nekje v sredini ali vsaj ob robu naših gozdov, ki so vir ki-

sika, potrebnega za naše vsakdanje življenje, kljub temu pa je potrebno nekaj reči o tem, kar ni v prid našim stanovalcem v naselju Kidričevo (velja seveda tudi za ostale).

Mnogi žal še vedno uničujejo naše zelenice, parke in ostale pridobitve, ki so bile pridobljene tudi s krajevnimi samopripevkom, ne da bi se zavedali, da s tem škodujejo tudi sami sebi. V pogovoru s tovarišem ing. Stanetom TONEJCEM, ki

je glavni akter v urbanizmu v KS Kidričevo ter se zelo požrtvovalno ukvarja z raznimi komunalnimi problemi v KS, mi je povedal sledeče:

»Daj napiši in kje povej, kako se naši krajanji obnašajo do tistega kar imamo. Predvsem gre tu za otroke, pa tudi take, ki so že večji, ko igrajo po zelenicah nogomet ter razne ostale igre in tako uničujejo tisto kar smo vsi skupaj ustvarili. Če pa koga opozoriš, pa naletiš

na psovke, pri čemer pa velja še omeniti, da tudi starši in občani pre malo skrbimo za svoje lepše okolje in za naš lepši kraj. Strinjam se z njim, ko se boste morali prav gotovo s tem strinjati tudi stanovalci v KS Kidričevo, velja pa seveda tudi za vse ostale! ZARES ČUVAJMO NAŠE OKOLJE IN NAŠO NARAVO.

France Meško

KADROVSKE VESTI

DELAVCI, KI SO SE ZAPOSILILI
V TGA KIDRIČEVO V MESECU
FEBRUARJU 1979

V TOZD TOVARNA GLINICE:

Marija Beranič

V TOZD VZDRŽEVANJE:

Janez Mlaker, Ludvik Jeza, Janez Pulko, Marjan Irgl in Zvonko Mohorko.

V TOZD LIVARNA TRBOVLJE:

Željko Smuk, Viktor Bibič, Fatima Rizvanović, Marjan Brebar, Franc Bernot, Dragica Simčič in Mersad Suljić.

DELAVCI, KI SO ZAPUSTILI DELOVNO
ORGANIZACIJO V MESECU FEBRUARJU
1979

IZ TOZD VZDRŽEVANJE:

Alojz Zabav, Marjan Žohar, Vinko Milošič, Ivan-Kelenc in Jože Štumberger

IZ TOZD LIVARNA TRBOVLJE:

Rudolf Špec, Mersad Suljić, Djabir Moni in Franc Drobež

IZ DELOVNE SKUPNOSTI SKUPNIH
SLUŽB:

Mirko Kuhar

UPOKOJENI:

Valentin Dominko iz TOZD tovarna glinice
Stanko Dolenc, Štefan Knaus, Alojz Kmetec, Jože Zajšek in Jakob Svenšek iz TOZD proizvodnja aluminija Miha Emeršič iz TOZD vzdrževanje
Vincenc Topolovec, Franc Prešiček, in Katarina Kužner iz delovne skupnosti skupnih služb

UMRLI:

Franc Zorec iz TOZD proizvodnja aluminija in
Vincec Holc iz TOZD vzdrževanje.

KADILCI, TO VAS MORA ZANIMATI!

V zaprtih in slabo zračenih prostorih s prostornino 45 kubičnih metrov, kjer pokadi nekdo dva za-vojčka cigaret, se poveča količina ogljikovega monoksida v krvi nekadilca za 4 odstotke...

Pet cigaret ubije zajca...

Na Poljskem so uspeli z zakonom prepovedati kajenje v javnih prostorih.

Na Finskem so uvedli za kadilce posebne »prekajevalnike«...

Na švedskem so izračunali, da umre zaradi posledic kajenja vsako leto 4.000 prebivalcev, enkrat več kot v prometnih nesrečah....

90 odstotkov raka na pljučih se pojavlja pri kadilcih...

Leta 1953 je umrlo za pljučnim rakom v Sloveniji 163 prebivalcev...

10 let kasneje 361 in 20 let kasneje 569...

Rak na pljučih je najpogostejši »moški rak«...

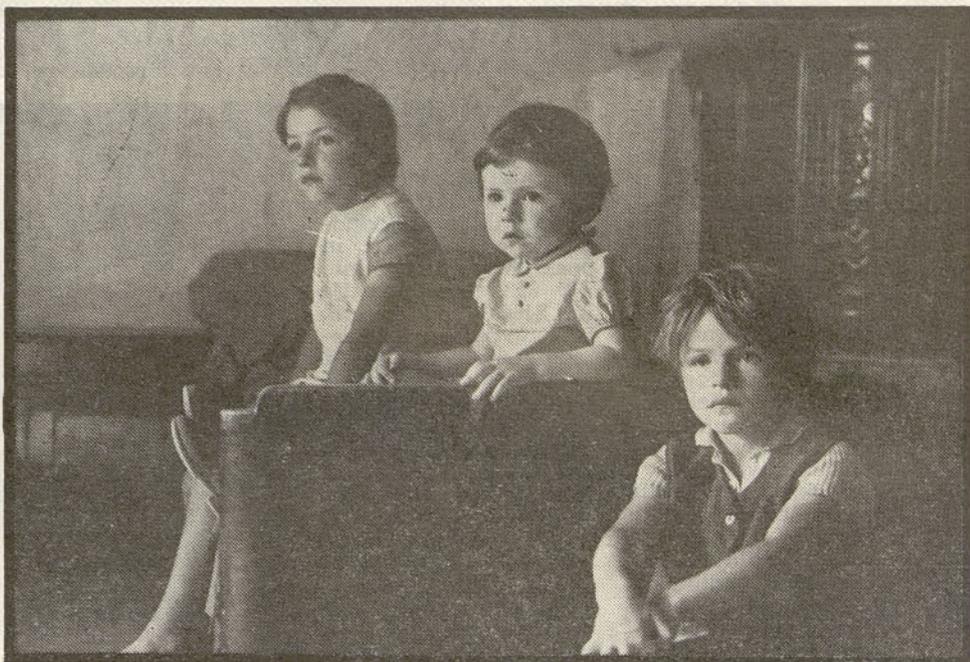
Pri ljudeh, ki pokadijo več kot dvajset cigaret dnevno, je nevarnost pljučnega raka 10 do 15 krat večja, kot pri nekadilcih!...

Povzeto iz glasila DO tovarne dušika Ruše »RUŠKI DELAVEC«.

Torej dragi kadilci bodite previdni in vsaj obzirni do svojih sodelavcev nekadilcev!

Pripravil:
fm

Naši otroci

Stojan Kerbler: Otroci

Stojan Kerbler: Deklica

Stojan Kerbler: Otrok 4

Samoupravne interesne skupnosti – združeno delo

Pri samoupravnem sporazumevanju med samoupravnimi interesnimi skupnostmi družbenih dejavnosti in združenim delom se iz leta v leto pojavljajo presežki o katerih se posamezne TOZD različno odločajo — nekatere jih prenašajo v tekoče leto ali namenijo za dodatne potrebe samoupravnih interesnih skupnosti, so pa tudi take, ki jih poračunajo kot del osebnega dohodka.

Pred kratkim je Izvršni svet Skupščine SR Slovenije dal oceno ob presežkih v samoupravnih interesnih skupnostih družbenih dejavnosti s predlogi ukrepov za uskladitev obveznosti TOZD z dogovorjeno višino sredstev sprejetih s samoupravnimi sporazumi o temeljih planov.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije v skladu s svojo funkcijo pri uresničevanju družbenega plana v letu 1979 spremlja uresničevanje planov in samoupravnih sporazumov o temeljih planov v samoupravnih interesnih skupnostih družbenih dejavnosti. Po zadnjih ocenah in podatkih, ki so Izvršnemu svetu na razpolago, ponovno ugotavlja, da znašajo presežki za leto 1978 v vseh samoupravnih interesnih skupnostih družbenih dejavnosti približno 15 milijard starih din, od tega zneska je 8 milijard že upoštevanih pri odločanju obveznosti TOZD po samoupravnih sporazumih za leto 1979, ostanek presežka bo ob zaključnih računih po ocenah znašal 7 milijard starih din. Izvršni svet se s pojavom presežka v samoupravnih interesnih skupnostih srečuje že nekaj let. Nastanek presežkov povzroča obstoječi sistem zagotavljanja sredstev v največjem obsegu z avtomatizmom na osnovi bruto osebnih dohodkov, kakor tudi gibanja v gospodarstvu, predvsem osebnega dohodka, ki se ne odvija v planskih okvirih.

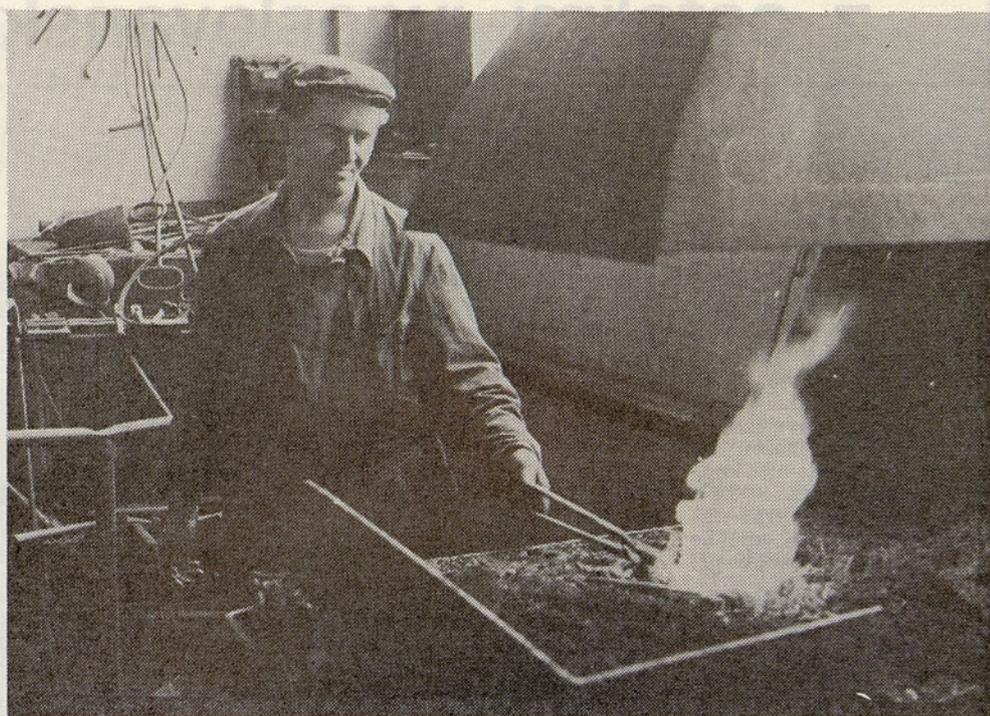
Zaradi odstopanj od sprejete politike na področju delitve ustvarjenega dohodka v letu 1978, predvsem pa v skrbi za širitev materialne osnove TOZD, je bil Izvršni svet pri ocenjevanju stanja mnenja, da se predloži pred Skupščino SR Slovenije zakon, ki ga je obravnavati po hitrem postopku. V njem predlaga konkretne ukrepe za uskladitev obveznosti TOZD z dogovorjeno višino sredstev sprejetih s samoupravnimi sporazumi o temeljih planov.

Zaradi krepitve odgovornosti neposrednih nosilcev sporazumevanja kot tudi skupščin samoupravnih interesnih skupnosti,

ki morajo ob zaključnih računih dati poročila uporabnikom o uresničevanju programov, o obveznostih in odgovornostih sprejetih s samoupravnimi sporazumi o temeljih planov, je Izvršni svet v dogovoru z družbenopolitičnimi organizacijami zaenkrat odstopil od te namere. Samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti, ki združujejo sredstva iz dohodka TOZD (Izobraževalna skupnost Slovenije, Raziskovalna skupnost Slovenije, Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja in Skupnost starostnega zavarovanja kmetov SR Slovenije) so na pobudo Izvršnega sveta že julija lani ob ugotovitvi, da se sredstva hitreje natekajo, kot je bilo planirano, sprejel ukrepe za uskladitev dotoka z dogovorjenimi sredstvi. Tako sta Izobraževalna skupnost Slovenije in Raziskovalna skupnost Slovenije sprejeli sklepe o prenehanju plačevanja prispevkov za zadnje mesece v letu 1978 ter temu primerno tudi znižale povprečno letno prispevno stopnjo (npr. ISS od 9,47 na 7, RSS od 1,7 na 1,4 SPIZ pa je ukinil posebni prispevek iz OD v višini 3%). V dopolnilnih k samoupravnim sporazumom o temeljih planov za leti 1979 in 1980 so samoupravne interesne skupnosti pri izračunavanju predlogov prispevnih stopenj upoštevale tudi takratne ocene možnih presežkov ter temu primerno znižale prispevno stopnjo. Hkrati so v samoupravnih sporazumih zavezujoča določila, da bodo samoupravne interesne skupnosti presežke, ki bi nastali preko teh ocen oziroma bi jih presegali, vrnile uporabnikom.

Na osnovi navedenega Izvršni svet meni, da je potrebno zagotoviti izvajanje sprejetih obveznosti in odgovornosti izhajajočih iz samoupravnih sporazumov o temeljih planov v zvezi s presežki in zato predlaga Skupščini SR Slovenije, da sprejme naslednje sklepe in priporočila:

1. Samoupravnim interesnim skupnostim na ravni republike, za katere združujejo sredstva iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela na osnovi dohodka se priporoča, da najkasneje do 15. 2. 1979 ugotovijo in vskla-

Kovač

dijo z Republiškim svetom za finance in Zavodom SRS za družbeno planiranje višino presežkov in na tej osnovi sprejmejo ustrezne ukrepe o poračunu presežkov tako, da jih bodo temeljne organizacije združenega dela lahko upoštevale že v zaključnih računih za leto 1978. Izvršni svet priporoča, da se sredstva iz zmanjšanih obveznosti uporabljajo za razširitev materialne osnove temeljnih organizacij združenega dela.

2.) Samoupravnim interesnim skupnostim, ki združujejo sredstva na osnovi brutto osebnega dohodka se priporoča, da prav tako izkažejo višino presežkov, o tem seznanijo TOZD in zbere združenega dela skupščin družbenopolitičnih skupnosti ter

sprejmejo znižane prispevne stopnje od 1. 4. 1979 dalje. Hkrati sprejmejo ukrepe, s katerimi bodo zagotovili, da se bodo presežki nastali iz teh virov dosledno vrnili temeljnim organizacijam združenega dela.

Samoupravne interesne skupnosti na ravni republike naj v roku 10 dni organizirajo posvetovanja z občinskimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi v zvezi z izvajanjem navedene naloge.

3.) SDK naj v skladu s svojimi pristojnostmi spremlja in oceni izvajanje teh določil iz samoupravnih sporazumov o temeljih planov in o svojih ugotovitvah obvesti Skupščino družbenopolitičnih skupnosti.

4.) Družbeni pravobranilci samoupravljanja naj

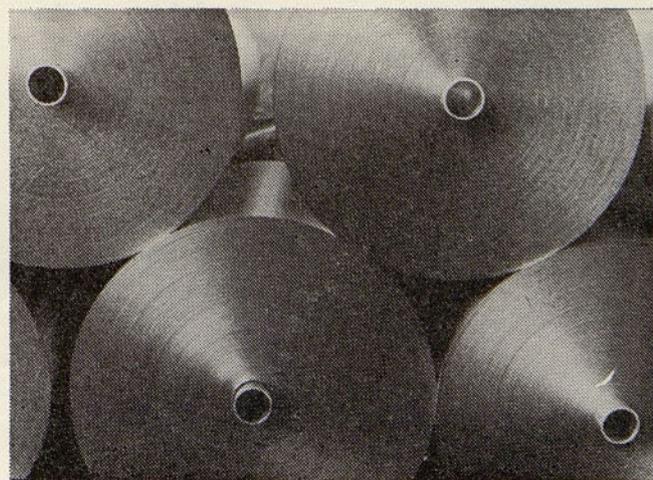
spremljajo izvajanje dogovorjenih obveznosti iz samoupravnih sporazumov o temeljih planov ter v skladu s svojimi pristojnostmi ukrepajo v primerih, ko se določila samoupravnih sporazumov ne spoštujejo.

5.) Izvršni svet predlaga Skupščini SR Slovenije, da sprejme sklep, da ji samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti predložijo v mesecu marcu 1979 poročila o uresničevanju teh sklepov.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo v skladu s svojimi pristojnostmi proučil in ocenil tudi stanje na drugih področjih združevanja sredstev v samoupravnih interesnih skupnostih z vidika uresničevanja z družbenim planom sprejete politike ter bo o tem obvestil Skupščino SR Slovenije.

ZAKLJUČEK:

Iz navedenega se vidi, da napor Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, da normalizira stanje na račun obveznosti do samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti, posebej, še glede presežkov za katere se v združenem delu, na osnovi različnih in skopih informacij, različno odločamo.

Zvitki pločevine

Cena glinice v TGA v primerjavi z ostalimi jugoslovanskimi proizvajalci

Že dalj časa posamezniki ustvarjajo v našem kolektivu in tudi izven našega kolektiva mnenje, da je glinica proizvedena v TGA predraga. V TOZD glinica smo dokazovali nasprotno, govoreč, da je naša glinica cenejša kot v drugih jugoslovanskih tovarnah glinice. Dokazovanja in govorjenja, ki za sabo nimajo analize stroškov in primerjave stroškov med posameznimi tovarnami glinice, niso nobena dokazovanja.

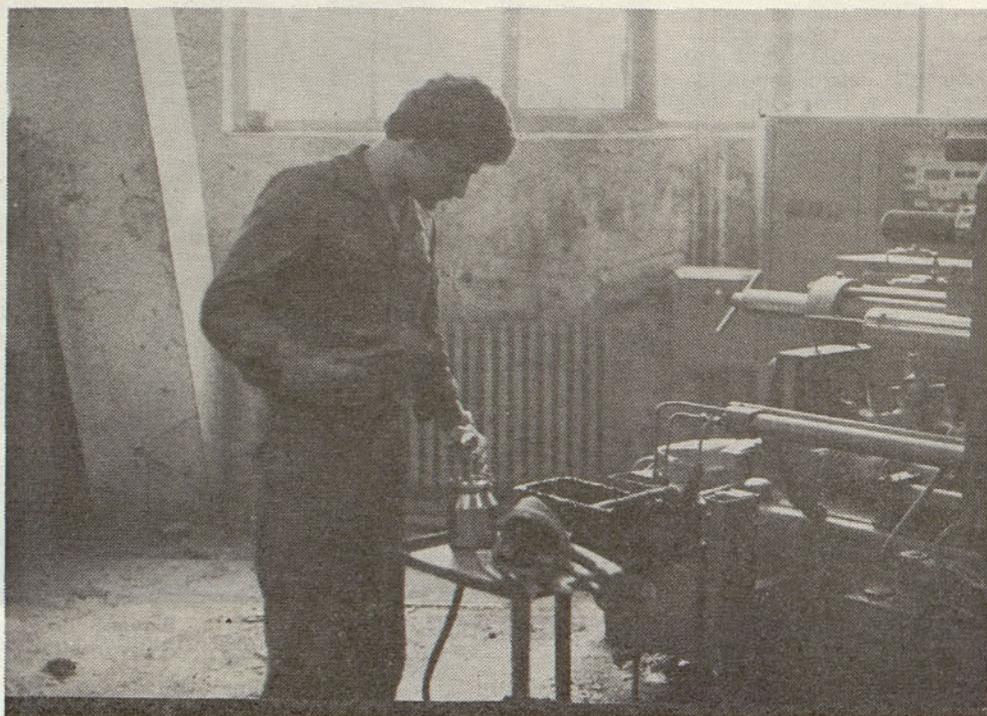
Da bi si res enkrat nalili »čistega vina« smo se lotili analize stroškov pri proizvodnji glinice.

V TOZD glinica posvečamo osnovno skrb znižanju porabe surovin in s tem tudi znižanju variabilnih stroškov. Tako je pri nas v 1978. letu znašala poraba boksita 2,383 t, alkalij 80 kg in pare 3,245 G cal po toni proizvedene glinice. V materialnih stroških predstavlja največjo postavko, boksit in njegov delež v variabilnih stroških znaša 57,2%. Boksit, alkalije in para predstavljajo 85,5% variabilnih stroškov in če k temu prištejemo še strošek mazuta za kalcinacijo, potem vidimo, da v variabilnih stroških te štiri surovine sodelujejo z 93,8%.

Zgoraj omenjene številke dobijo realno vrednost, če jih primerjamo z ostalimi tovarnami glinice. Od novih tovarn je prvo začel z delom kombinat aluminija v Titogradu. V primerjavi z drugimi novimi tovarnami glinice ima na razpolago boljši boksit, kontinuirano dela brez zastojev in dosega letno proizvodnjo blizu projektirane kapacitete. Od ostalih treh tovarn glinice, sta komaj dve začele z delom. Vse tri delajo s tako slabimi boksiti, da je po mojem mišljenju ekonomika proizvodnje glinice po Bayerjevem postopku zelo vprašljiva.

Pri praktično enaki porabi boksita za tono glinice znaša delež boksita v variabilnih stroških v tovarni glinice v Titogradu 47,9% napram 57,2% v naši glinici. Boksit kupljen pod istimi pogoji in iste kvalitete je za 140 din po toni dražji v naši tovarni kot v Titogradu zaradi večjih transportnih stroškov. Naša glinica je obremenjena z manjšimi stroški pri porabi alkalij, a na in pare. Manjše stroške pri pari imamo zato ker jo pridobivamo iz cenejšega goriva. Pri nas kotle kurimo na premog a v Titogradu na mazut.

Ko seštejemo vse materialne stroške, ki so potrebni za proizvodnjo ene

Vzdrževalnik

tone glinice, vidimo, da so v TGA za 7% nižji kot v Titogradu. Za še natančnejšo primerjavo je potrebno poleg normativov upoštevati nabavne cene, vrsto in kvaliteto uporabljenih surovin, transport itd.

Primerjava materialnih stroškov po toni glinice z drugimi jugoslovanskimi tovarnami glinice bi bila še bolj ugodna za TGA. Kot sem že omenil vzrok je v slabi kvaliteti boksita, ki ga te tovarne zaenkrat uporabljajo.

Iz zgoraj navedenega izhaja, da materialni stroški po toni glinice niso večji v TGA kot v drugih tovarnah glinice v Jugoslaviji. Nasprotno oni so manjši.

V TGA včasih tudi v UNIAL-u poslušamo neargumentirana razlaganja posameznikov kako je naša glinica predraga. Taka razlaganja in govorice so

škodljive in imajo večstransko negativen vpliv na vse zaposlene v TGA. Pri vsem tem je najbolj žalostno, da tako netočne razlage širijo tisti, ki bi resnično stanje morali najbolj poznati.

Poleg primerjave variabilnih stroškov je prav, če naredimo primerjavo tudi za fiksne stroške.

Amortizacija in zakonske obveznosti po proizvedeni toni glinice znašajo v Titogradu 886,92 din napram 440,79 din pri nas. Kljub občutno višjim stroškom za amortizacijo in zakonske obveznosti, so celotni fiksni stroški višji v TGA kot v Titogradu. Nad tako visokimi fiksnimi stroški bi se morali zamisliti resnično vsi v TGA. Razne izgovore je sicer možno najti, težko jih je seveda argumentirano za-

govarjati.

Primerjalna analiza nudi odgovor kako je možno znižati visoko plansko ceno glinice. Potrebno je znižati visoke fiksne stroške. Prepričan sem, da tu ležijo precejšnje notranje rezerve. Tu se takoj postavlja realno vprašanje, koliko so ostali v TGA pripravljani znižati stroške, ki obremenijo glinico. Naj to argumentiram z naslednjima dvema podatkom: vsaka tona proizvedene glinice je od vzdrževanja obremenjena z 446,87 din in od prometa, KK in DSSS z 396,38 din. Če želimo proizvajati cenejšo glinico in iz nje cenejši aluminij, potem moramo med drugimi tudi te stroške znižati.

Stroške je možno znižati v kolikor si bodo posamezni TOZD in službe zato resnično prizadevali. S pritiskom in izsiljevanjem ene TOZD na račun druge, se dejansko ne da nič doseči, razen poslabšanja medtozdovskih odnosov. Ta članek nima cilja, da podrobneje analizira vsak strošek posebej, temveč, da naredi primerjavo med stroški posameznih glinic. In če primerjamo stroške se le moramo vprašati zakaj so neke postavke pri nas občutno višje kot pri drugih. Tudi

do nas v glinici moramo biti samokritični, ker se še da precej narediti v smeri znižanja stroškov. Naj omenim samo nekatere:

- uvedba hidroseparacije po mokrem mletju,
- zmanjšanje vsebnosti sode v lugih.

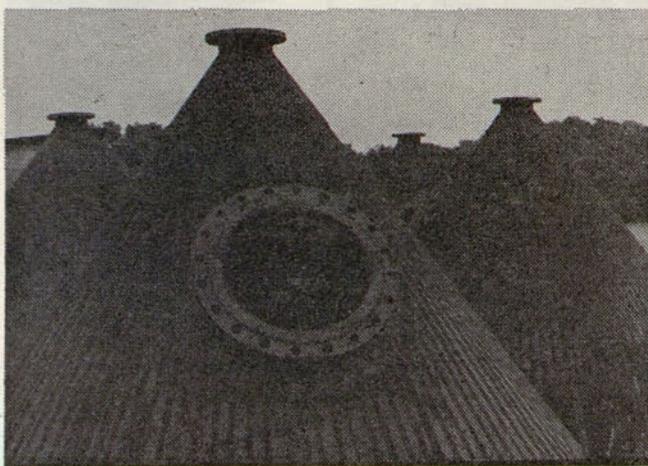
Predlog ukrepov za zmanjšanje porabe el. energije, ki so ga izdelali elektroenergetičarji...

Na podlagi razpoložljivih podatkov lahko trdim:

- glinica v TGA ni dražja od glinice iz naših drugih tovarn glinice,
- variabilni stroški so v TGA celo nižji,
- fiksni stroški so pri nas višji, kar narekuje nujno analizo teh stroškov, kot tudi konkretne ukrepe kako naj se oni znižajo.

Nabava glinice iz uvoza pride v poštev samo v kolikor v Jugoslaviji ni glinice tako, da je nerealno računati na uvoz. Tu naj omenim, da se je cena glinice na svetovnem tržišču precej dvignila. Da si tudi tu ne bi delali kakih napačnih prestav, je prav, da naredimo primerjavo med ceno domače in uvožene glinice, upoštevajoč transport, luške usluge, nalaganje - razlaganje, zakupnino cistern, skladiščne prostore v luki in v TGA, razsip, takse itd.

Radenko Salemović
dipl. ing.

Rakete

„Aluminij“
je tribuna
delavcev!

Osnutek zakona o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov za razlikovanje

V redno skupščinsko proceduro je bil poslan predlog za izdajo zakona o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov za razlikovanje, ki bo vsklajen z načeli in duhom ustave SFRJ. Do sedaj so to področje urejali dosednji trije zakoni o patentih in tehničnih izboljšavah, o vzorcih in modelih ter o blagovnih in storitvenih znamkah.

Za ureditev varstva in odnosov na področju izumov na nov način in na enotnih pravnih temeljih, je Zvezni izvršni svet, kot predlagatelj tega zakona, naštel več razlogov. Med drugim meni, da naša država zelo zaostaja na tem področju predvsem zaradi prevelikega posnemanja in uporabe tujih rešitev, ki pa v mnogočem ne ustrezajo sedanji stopnji razvoja družbenoekonomskih odnosov niti stopnji razvoja proizvodnih sil. Spremembe so bile nujne tudi zaradi večletnih prizadevanj naše države za uvajanje novih načel na področju transferja tehnologije in zaradi njenega položaja v boju za uvajanje načel novega mednarodnega ekonomskega reda v svetu.

Spremembe predpisov o izumih imajo še večji pomen za razvoj odnosov na domačem področju. Veljavne zakonske rešitve, kot menijo predlagatelji, niso bile dovolj stimulativne niti za lastnike izumov niti za tiste, ki bi želeli uporabljati ta izum. Posledica je bila stalna konfrotacija, kar je povzročalo, da se izumiteljstvo in novatorstvo v organizacijah združenega dela ni razvijalo tako kot bi se moralo. K temu še lahko dodamo, da je Jugoslavija s približno 920 prijavi izumov domačih izumiteljev na leto daleč za razvitimi državami v svetu, pa tudi glede na izumiteljstvo v državah kot so Madžarska, Bolgarija, Mehika, Grčija in Indija.

Razen temeljnega cilja — varstva izumitelja se z novimi zakonskimi normami spodbujajo tiste ustvarjalnosti s katerimi se razvija sodobna domača tehnologija, varstvo interesov porabnikov, ustvarjanje pogojev za razširjeno tehnološko sodelovanje na enakopravnih osnovah z drugimi državami, uporaba izumov o proizvodnji in drugo.

VARSTVO PRAVIC IZUMITELJA

Pravice, ki izvirajo iz novih rešitev, bodo imele zelo velik pomen za urejanje vrste odnosov v združenem delu. V osnutku zakona je na primer določeno, da se izumi in znaki razlikovanja uporabljajo praviloma s svobodnim združevanjem dela in sredstev v družbeni lastnini. Organizacije združenega dela so dolžne spodbujati zainteresiranost delavcev za ustvarjalni odnos do dela, uporaba dosežkov izumiteljskega dela pa ni več samo njihova pravica ampak tudi obveznost.

Z novimi predpisi so prav tako odpravljene nekatere dosedanje dileme o varstvu pravic izumiteljev. Na podlagi zakona so zavarovane njihove moralne in materialne pravice do odškodnine za svojo stvaritev. Tako je posebej poudarjeno, da »delavce, ki s svojim izumom ali drugo obliko ustvarjalnosti pri delu z družbenimi sredstvi prispeva k povečanju dohodka organizacije združenega dela, v kateri je združen, ima na tej podlagi pravico do deleža v dohodku v obliki posebne odškodnine«.

Nična je vsaka morebitna določba samoupravnega splošnega akta ali pogodbe, kot tudi izjava, s katero se delavec ustvarjalec vnaprej odpove moralnim in materialnim pravicam.

NOVA DEFINICIJA PATENTA

Nekatere zakonske novosti so vnešene tudi v klasifikacijo pravic s katerimi so zavarovani izumi. Razdeljene so v štiri vrste. To so pravice zavarovanja patentov, modelov in vzorcev, blagovnih in storitvenih znamk in kot nova kategorija pravica označbe porekla proizvoda.

Razčiščene so tudi nejasnosti v definicijah ostalih pravic, ki so povzročale težave pri uporabi zakona. Tako je, na primer, da mora biti rezultat ustvarjalnega dela. Predstavljati mora »določeno novo rešitev opredeljenega tehničnega problema«, obenem pa mora biti primeren za uporabo v industrijski proizvodnji ali v drugi gospodarski dejavnosti.

Na ta način je narejena ostra meja med izumom in tehnično izboljšavo in so tako odpravljene tudi možnosti za morebitne nesporazume in spore. Šteje se, da je izum rezultat ustvarjalnega dela, če za strokovnjaka rešitev tehničnega problema očitno ne izhaja iz znanega stanja tehnike.«

Čas trajanja pravic patenta, modela in vzorca je odvisen od tega, če se zavarovani izum, oziroma oblika telesa, slike ali risbe uporablja v proizvodnji. V vsakem primeru trajajo pravice za patent sedem let, od dneva, ko je objavljena prijava patenta, za model in vzorce trajajo pet let, računano od dneva vložitve prijave, s tem, da jih je mogoče podaljšati še za sedem oz. pet let.

SPECIFIČNI POSTOPEK ZA PRIZNAVANJE PRAVIC

Zahtevni in zelo delikatni odnosi s področja izumiteljstva so zahtevali tudi specifični postopek za priznavanje pravic s katerimi se zavarujejo izumi in znaki za razlikovanje. Z osnutkom zakona je kot novost glede postopka za priznavanje patenta predviden sistem »priloženega preizkušanja«, ki so ga sicer sprejeli v številnih državah in ki je pokazal pomembne prednosti, tako glede na vložnika prijave kot tudi na gospodarstvo v celoti.

Odlika tega sistema je v tem, da se redna prijava objavi brez zavlačevanja, pogoji za priznavanje patenta pa se v celoti preizkušajo le, če prijavitelj ali druga zainteresirana oseba v določenem zakonskem roku vloži zahtevo, da se opravi popolno preizkušanje.

Če pa takšna zahteva ni bila vložena, se šteje, da je prijavitelj umaknil prijavo. Če so izpolnjeni zakonski pogoji, se izda odločba o priznavanju te pravice oz. o delni ugotovitvi zahteve, če so izpolnjeni samo delni pogoji za priznavanje patenta.

Prednosti tega sistema so predvsem v tem, da bodo organizacije združenega dela mnogo prej kot doslej seznanjene z izumi, ki se prijavljajo pri

Zveznem zavodu za patente, zmanjšal se bo obseg administrativnih del, pa tudi organizacije združenega dela bodo imele več možnosti za zavarovanje svojih interesov.

IZUMI V ZDRUŽENEM DELU

Če so izumi in nove oblike teles, slik in risb ustvarjene v organizaciji združenega dela so predvidene osnovne predpostavke za samoupravno sporazumevanje. Izum je ustvarjen v organizaciji združenega dela, oziroma delovni organizaciji ali delovni skupnosti, če je nastal z delom z družbenimi sredstvi.

Bolj podrobno je določeno, da to velja v zvezi z delom izumitelja v organizaciji združenega dela, če je izum nastal pri delu, ki je opravljeno na zahtevo ali po nalogu organizacije združenega dela, in

**Pomagaj tudi
ti poenostaviti
in poceniti
delovni proces!**

izumiteljem ali če je izum nastal v šestih mesecih od dne, ko je izumitelju nehala lastnost delavca v organizaciji združenega dela, izum pa se nanaša na njeno delavnost. Osnutek zakona ureja tudi temeljne medsebojne pravice in obveznosti delavcev in organizacije združenega dela. Prav zaradi tega je predvideno, da je treba na ustrezen način nagraditi ustvarjalnost delavcev tudi v primeru, če se izum, ki je nastal v organizaciji združenega dela iz določenega razloga ne uporablja. V tem primeru ima izumitelj pra-

vico do posebne nagrade za prispevek k splošnemu tehnološkemu napredku od organizacije, ki je zavarovala izum.

V osnutku zakonov je predvideno popolnejše pravno varstvo avtorja tehnične izboljšave. Takšen prispevek k napredku gospodarjenja se posebej nagraduje in razlikuje od zavarovanja patenta. Upoštevajoč, da se tehnične izboljšave po pravilu ustvarjajo v organizacijah združenega dela in z uporabo družbenih sredstev je predvideno, da takšne pridobitve lahko uporabljajo tudi druge organizacije v državi, s tem da plačajo ustrezno denarno nadomestilo tisti organizaciji v kateri je bila tehnična izboljšava narejena, če ga le-ta uporablja in avtorja tehnične izboljšave, če ga njegova organizacija ne uporablja.

Določene so tudi obveznosti organizacij združenega dela, da o vsaki tehnični izboljšavi obvestijo pristojno regionalno gospodarsko zbornico, ki o tem vodi posebno evidenco. Organizacije združenega dela so prav tako dolžne, da v svojih samoupravnih aktih podrobneje uredijo vsa vprašanja, o obstoju tehničnih izboljšav, o možnosti za njeno uporabo, kakor tudi v višini izplačane odškodnine.

Za gospodarski prestop po tem zakonu je organizacija združenega dela ali druga pravna oseba lahko kaznovala z denarno kaznijo od 10.000 do 500.000 dinarjev, odgovorna oseba pa z denarno kaznijo od 3000 do 30.000 dinarjev. Za prekršek po tem zakonu so predvidene denarne kazni od 2 do 20.000 dinarjev za organizacije združenega dela in za odgovorno osebo 1000 do 5000 dinarjev.

S tem prispevkom smo se, ob mesecu inventivne dejavnosti, seznanili tudi z normativno dejavnostjo na tem področju — iz tega je vidno, da se naša družba vse bolj in močnejše vključuje na tem pomembnem področju.

INOVACIJSKI predlogi skupin

Znotraj tehnološkega sistema je možno najti ideje za izboljšanje na obstoječih napravah, pravtako pa se ta izboljšanja lahko realizirajo. Pri tem pa je važno uporabiti pravilno metodo zato, da se ljudje iz proizvodnje in priprava dela oz. skupnih služb, z dobro motivacijo vzpodbujajo na stalno sodelovanje. S tem se pri skupinah delovnih ljudi, ki prinašajo svoje predloge za izboljšanje izpolnjuje ne samo njihova duhovna elastičnost, ampak tudi njihova pripravljenost, da menjajo svoj način obnašanja. Ko se posajoi vtjoteTOo tilosnlsam stavljajo te veze, se pojavijo možnosti za uporabo »obratnega« sistema predlaganja in to v naslednjih oblikah:

- kot instrument vodenja,
- kot instrument za racionalizacije na organizacijskem, tehnično znanstvenem in socialnem področju,
- kot instrument za mini inovacije.

Do sedaj so v glavnem predloge za izboljšanje prijavljali predvsem posamezniki. Ker danes obravnavamo predloge skupin, bomo skupni pojem »predlogi skupin« razdelili na tri posamezne pojme:

- predlogi neformalnih malih skupin,
- predlogi formalnih malih skupin,
- predlogi velikih skupin.

Težišče članka je na predlogih neformalnih skupin, ker za njih obstaja več analiznega materiala. Pri teh skupinah se pretežno združijo 2,3,4 ali celo več sodelavcev v spontano skupino. Pod »veliko skupino« pa smatramo, v tem kontekstu celo tovarno, povezano s skupno nagrado za učinek, kjer vsi sodelavci znotraj tovarne sodelujejo pri taki nagradi.

A. Predlogi neformalnih malih skupin

Za osnovo vzamemo tovarno, ki ima 2500 zaposlenih s področja industrije investicijskega materiala v Zahodni Nemčiji.

Analitični rezultati so vzeti za čas 4 let. Sama tovarna ne predstavlja neke izjeme, ampak je le del inovacijske statistike v tej deželi. V tem času je bilo podanih povprečno 24,6% števila predlogov skupin in odnosu na vse podane predloge.

V analizi se vodijo ocenjeni predlogi, ki so:

- predlogi z dokaznim prihrankom,
- predlogi z rezultatom kvalitativnega izboljšanja,
- predlogi z neznatno nagrado ali priznanjem,
- nepotrjeni predlogi.

Pri samem analiziranju v 4. letih se je pokazalo da je:

1. število predlogov z dokaznim prihrankom večji za 52% pri skupinah kot pri posameznikih,

2. število predlogov z rezultatom kvalitativnega izboljšanja je večji za 16% pri skupinah kot pa pri posameznikih,
3. število predlogov z neznatnim učinkom je manjši za 19 % pri skupinah v primerjavi s posamezniki.

B. PREDLOGI FORMALNIH MALIH SKUPIN

Rezultati analiz so pokazali:

1. Predlogi skupin so pomembni kot sredstvo usmerjanja

2. Skupina je izvrstno sredstvo s pomočjo katere sodelavci lahko sodelujejo v vprašanih pomembnih za obrat. Ona znatno doprinaša razvoju osebnosti posameznih sodelavcev.
3. Predlogi skupin so zrelejši in se s tem lahko hitreje realizirajo.

Zelo poučne so nekatere izkušnje novatorjev iz Harkova, kjer so sestavili moštvo brigad, sestavljenih povprečno od 3. — 4. »inovatorjev«. V tem mestu, v tovarni traktorjev dela na inovacijah 1200

delavcev, tehnikov in inženirjev v skupno 300 brigadah. Povprečen dohodek po enem brigadnem predlogu je znašal 7042 rubljev, med tem ko so individualni predlogi prinesli samo 368 rubljev.

Z organizacijo formalnih delovnih skupin, ki se lahko sestojijo iz 5 do 7 sodelavcev, je potrebno odpraviti dve bistveni pomanjkljivosti, ki sta bili do sedaj prisotni:

- anonimnost,
- počasnost pri dobivanju strokovnega mnenja.

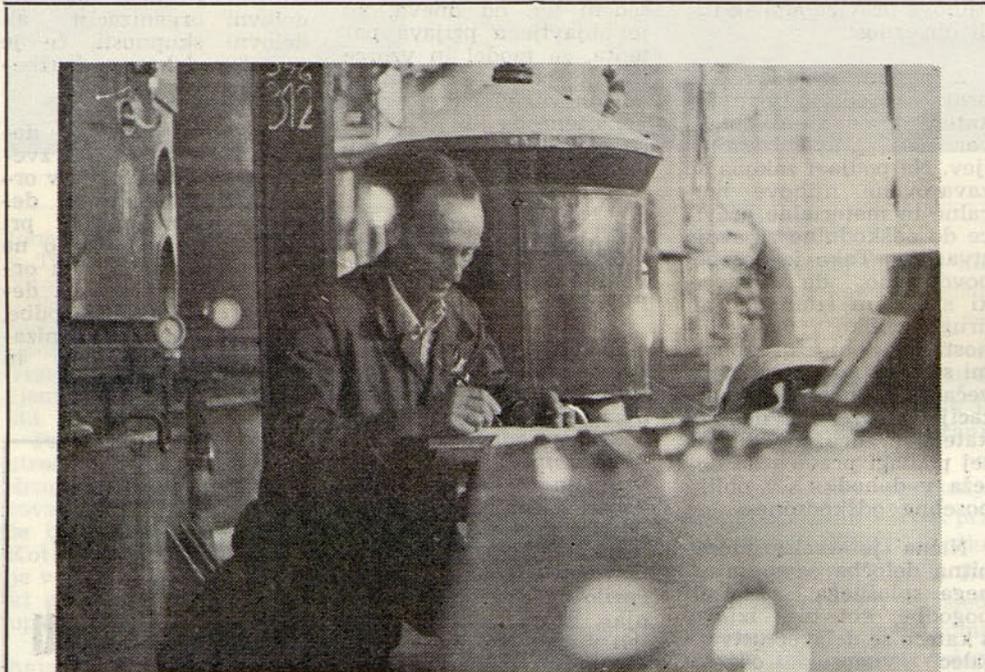
Prav tako je potrebno upoštevati naslednje:

1. Racionalno — psihološka naloga, tj. sodelovanje znotraj skupine in osvobajanje osebnosti posameznika je prvo, šele nato učinek skupine.
2. Skupna dela izključno izven službenega delovnega časa, da bi se po končanem predlogu za izboljšanje dobil status nadurnega dela.
3. Teme za predloge lahko pridejo iz sistema ali se razvijajo v skupini.
4. »Socialni potencial« skupine je znatno višji v odnosu na posameznike, s tem pa tudi psihološko pogojena produktivnost pri realizaciji predlogov.
5. Nagrada se deli samostojno znotraj skupine.
6. Pri vsakem važnejšem razgovoru v zvezi s predlogom skupine je prisoten predstavnik skupine.

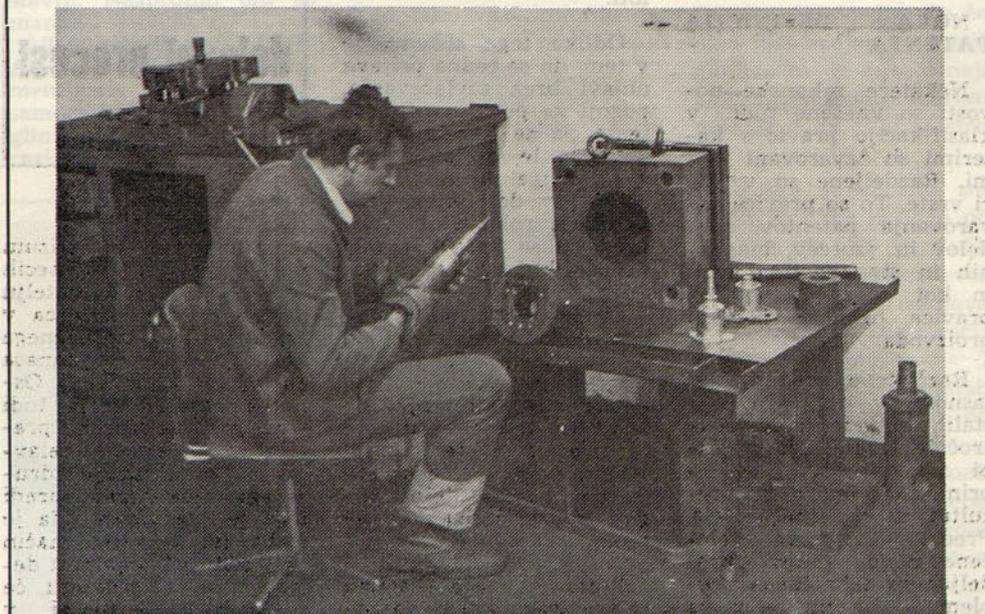
Zaključek:

Na osnovi analiz v času petih let se je pokazalo, da dominirajo neformalne skupine dveh ljudi.

Če bi pregledali inventivne predloge, skupin, bi videli, da je pojav teh v naši tovarni izredno redek primer, močje reda velikosti 2-3%. Na tem področju nam nastajajo nove možnosti, ki jih moramo začeti v bližnji prihodnosti temeljiteje izkoriščati — izkušnje, ki so nakazane v tem sestavku pa naj bodo vodilo pri razmišljanju.

Iz vparilnice

Popravilo orodja

Odbor za gospodarjenje TGA je na seji dne 12. 3. 1979 razpravljal o razvrstitvi prosilcev za stanovanja po 30. členu samoupravnega sporazuma o enotnih kriterijih pri reševanju stanovanjske problematike v prioriteto listo in sprejel naslednji

sklep:

Odbor za gospodarjenje TGA objavlja na osnovi določil 31. člena samoupravnega sporazuma o enotnih kriterijih pri reševanju stanovanjske problematike v tovarniškem glasilu »Aluminij« in na oglasnih deskah vseh TOZD in DSSS prioriteto listo za dodelitev stanovanj.

Prioritetna lista je sestavni del tega sklepa.

Prosilci na prioritetni listi imajo pravico zahtevati preizkus razvrstitve v prioriteto listo v 15 dneh po objavi v tovarniškem glasilu »Aluminij« Zahtevki za preizkus je nasloviti na delavski svet TGA, vložiti pa v tajništvo organov samoupravljanja.

Predsednik odbora:
Franc Toš, s. r.

Prioritetna lista za dodelitev stanovanj

Zap. št.	Mat. štev.	Priimek in ime	Dodel. oz. zam.	TOZD DSSS	Štev. točk	Sedanje stanovanje
1.	4954	Ovčar Marjan	dod.	Pr. al.	100	Kidričevo 62
2.	3558	Kores Vladimir	dod.	Proiz. al.	98	Kidričevo 66
3.	4394	Panikvar Alojz	dod.	Pr. al.	91	Apače 100
4.	4255	Žveglja Janez	dod.	Pr. al.	90	Kidričevo 62
5.	4454	Vidovič Anton	dod.	Vzdrž.	84	Kidričevo 60
6.	3103	Škarja Jurica	dod.	Vzdrž.	82	Kidričevo 13a
7.	4496	Zorec Alojz	dod.	Glin.	82	Kidričevo 62
8.	4702	Sluga Vojko	dod.	Proiz. al.	82	Pleterje 6
9.	4289	Bedenik Janez	dod.	Proiz. al.	77	Kidričevo 13
10.	4605	Kunič Milan	dod.	Proiz. al.	76	Kidričevo 13a
11.	4636	Lakota Iso	dod.	Promet	74	Apače 86
12.	4647	Kovačič Anton	dod.	Proiz. al.	74	Zg. Hajdina 37
13.	4699	Horvat Vladimir	dod.	Proiz. al.	74	Kidričevo 13a
14.	4986	Kajzba Viktor	dod.	Proiz. al.	73	Sp. Ključarovi 16
15.	4184	Gojkovič Dušan	dod.	Pr. al.	72	Zg. Hajdina 196
16.	4582	Kovačec Franc	dod.	Promet	70	Vičanci 48
17.	4586	Zakešek Jožef	dod.	Proiz. al.	70	Ptuj, Kajuhova 3
18.	4528	Irgl Ana	dod.	Proiz. al.	69	Ločki vrh 12
19.	4367	Juriševič Ivan	dod.	Vzdrž.	68	Apače 201
20.	2575	Fele Ludvik	dod.	Vzdrž.	67	Ptuj, Kajuhova 3
21.	4420	Štumberger Franc	dod.	Vzdrž.	66	Kidričevo 8
22.	4959	Šoštar Vilibald	zam.	DSSS	64	Kidričevo 9
23.	4648	Serdinšek Marjan	dod.	Promet	64	Janški vrh 34
24.	4659	Lesjak Martin	dod.	Glin.	63	Kidričevo 79
25.	4695	Mohorko Frančišek	dod.	DSSS	61	Lešje 34
26.	4431	Crnjakovič Zoran	dod.	Proiz. al.	60	Ptuj, Remčeva 10
27.	4592	Kopše Alojz	dod.	Vzdrž.	59	Stoperce 78
28.	4745	Levanič Bojan	dod.	Promet	59	Ptuj, Prešernova 20
29.	4663	Pišek Stanislav	dod.	Glin.	57	Lovrenc na Dr. p. 55a
30.	3077	Hrženjak Jožef	zam.	Proiz. al.	56	Ptuj, Kajuhova 3
31.	4735	Meško Erika	dod.	DSSS	52	Ptuj, Prešernova 1
32.	1749	Šegula Stanislav	zam.	KK	51	Kidričevo 31
33.	1414	Ferk Konrad	zam.	Proiz. al.	50	Ptuj, Kajuhova 1
34.	2620	Čokl Slavko	zam.	Proiz. al.	43	Kidričevo 5
35.	3083	Novak Jože	zam.	Glin.	43	Ptuj, Potrčeva 44
36.	4506	Jan Drago	dod.	Proiz. al.	43	Majšperk 36
37.	4616	Kiseljak Janez	dod.	Proiz. al.	42	Gerečja vas 59a
38.	4652	Frelih Anton	dod.	Vzdrž.	42	Slov. Bistr., I. L. Ribarja 8
39.	4684	Furek Katarina	dod.	DSSS	42	Kidričevo 13
40.	806	Pšajd Janez	zam.	Glin.	40	Kidričevo 20
41.	4724	Lončarič Vladko	dod.	Vzdrž.	40	Trniče 6c
42.	4612	Kirbiš Pavla	dod.	DSSS	38	Draženci 42
43.	3067	Lončarič Drago	zam.	Vzdrž.	36	Kidričevo 13
44.	4377	Zajc Irena	dod.	DSSS	36	Kidričevo 23
45.	4389	Pepelnik Franc	dod.	Glin.	34	Zupečja vas 10
46.	4936	Dugolin Drago	dod.	Promet	30	Kidričevo 37
47.	4651	Komel Radovan	zam.	Proiz. al.	29	Kidričevo 22
48.	4488	Štruel Branko	dod.	Promet	29	Kidričevo 26
49.	4685	Krajnc Antonija	dod.	DSSS	28	Ptuj, Gregorčičeva dr. 9
50.	3948	Špendl Vera	zam.	DSSS	27	Kidričevo 13
51.	4395	Mlakar Alojz	dod.	Pr. al.	26	Ptuj, Trubarjeva 13
52.	4674	Hergula Jožef	dod.	Vzdrž.	24	Ormož, Skolibrova 8
53.	4417	Kovačič Dušan	zam.	Glin.	19	Kidričevo 13

ZAHVALA

Podpisani Albin Ranfl, zaposlen pri gozdni skupini, se tem potom najiskrenejše zahvaljujem vsem mojim sodelavcem in ostalim, predvsem sindikatu za pozornost ter darilo, ki ste mi ga dali ob mojem, za mene preranem, odhodu v pokoj. Mnogo delovnih let sem preživel z vsemi vami ter delil dobro in slabo — vendar vedno v zavesti za napredek kolektiva.

Zelim vam mnogo delovnih uspehov ter mnogo zdravja, ki meni žal ne služi ter se vedno veselim srečanja z vami s katerimi sem toliko let preživel v TGA.

Zares mnogo sreče in zadovoljstva vsem skupaj!

Albin Ranfl

Delovna skupina

Osnutek zakona o usmerjenem izobraževanju

V javno razpravo je dan osnutek zakona o usmerjenem izobraževanju, na katerega bi naj uporabniki in izvajalci, dali svoje predloge, mnenja, da bi predlog zakona bil popolnejši. Od časa, ko so bile v javno razpravo dane teze za zakon, pa do osnutka zakona je predlagatelj upošteval pripombe, ki so bile zbrane. Bistveno pa so konkretizirane določbe, ki urejajo družbenoekonomske odnose med izvajalci in uporabniki na področju usmerjenega izobraževanja in samoupravnega sporazumevanja in svobodni menjavi dela. Temeljno načelo sistema usmerjenega izobraževanja je permanentno izobraževanje. Vsem delovnim ljudem omogoča po končani osnovni šoli z obliko študija ob delu možnosti izpopolnjevanja v skladu s potrebami in razvojem OZD. S skupno programsko osnovo zagotavlja vsem delavcem višjo raven splošnega in strokovnega znanja in odpravlja dvojnost v izobraževanju za fizično in umsko delo. Osnutek zakona je razširil in opredelil vzgojnoizobraževalne programe za pridobitev strokovne izobrazbe. Daje tudi možnost, da uporabniki skupaj s Posebnimi izobraževalnimi skupnostmi in izvajalci določijo daljše trajanje vzgojnoizobraževalnega procesa, če je to potrebno.

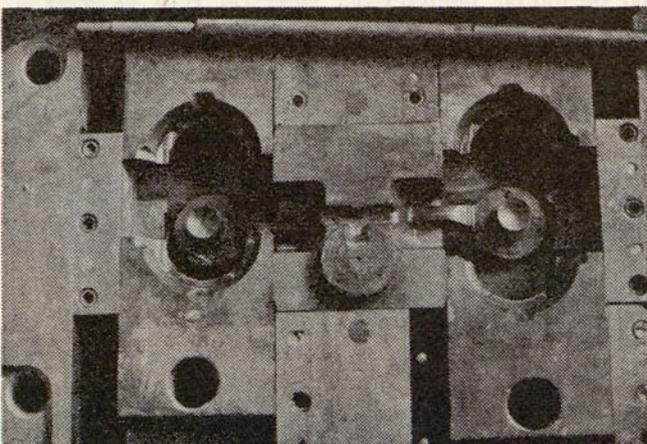
Po zahtevnosti nalog in vsebine izobraževanja opredeljuje osnutek na strokovno usposabljanje, srednje in visoko izobraževanje. Uveljavlja se večja vloga samoizobraževanja občanov in delavcev in obveznost vzgojnoizobraževalnih organizacij, da verificirajo pridobljeno strokovno izobrazbo.

Natančno so opredeljene določbe obsega vpisa v vzgojnoizobraževalno delo. Zato osnutek določa obveznost uporabnikov in izvajalcev, da s samoupravnimi sporazumi določijo kadrovske in izobraževalne potrebe in interese, ter na tej podlagi načrtujejo zmogljivosti izobraževalnih organizacij, ter z letnimi plani opredelijo obseg vpisa v posamezne smeri izobraževanja. Osnutek zavezuje vse samoupravne organizacije in skupnosti, da v procesu usmerjanja mladine in delavcev usklajuje interese, želje s potrebami in interesi združenega dela in celotnimi družbenimi potrebami. Določene so tudi omejitve vpisov v smerih, če so potrebne po določenih kadrih bistveno manjše. Sklep o tem sprejeme pristojna posebna izobraže-

valna skupnost v soglasju z Izvršnim svetom skupščine SRS.

Osnutek določa pogoje za učitelje in sodelavce, skladno s potrebami pa je olajšal vključevanje strokovnjakov iz proizvodnje, ter naloga izobraževalnim organizacijam, da jim omogočijo pedagoško mentorstvo in pridobitev potrebne pedagoške izobrazbe.

V prehodnih in končnih določbah bo zakon uredil postopno uvajanje sedanjega srednjega in visoke-

Orodje

ga šolstva v usmerjeno izobraževanje in določa, katera izobrazba pridobljena v šolah in sedanjem sistemu bo ustrezala posameznim vrstam strokovne izobrazbe v sistemu usmerjenega izobraževanja. Določeni so tudi roki za izdajo predvidenih izvršilnih predpisov in roki za uskladitev statutov z novim zakonom.

Za celotno preobrazbo vzgoje in usmerjenega izobraževanja je treba sprejeti najširšo koordinacijsko družbeno akcijo, ki bo morala vključiti vse delavce v vseh organizacijah in skupnostih, da bodo do leta 1980 izpeljane začetne naloge.

Pri tem pa bodo sodelovale družbeno - politične organizacije kot nosilke akcije, Gospodarska zbornica, kot koordinator med uporabniki in izvajalci in ostale strokovne organizacije.

V celotni akciji se bo potrebno usmerjati v naslednjih področjih:

1. Samoupravna organiziranost delavcev v združenem delu za uresničevanje potreb in interesov po vzgoji in izobraževanju,

— izpolnitev sestave svetov, kot skupnih organov upravljanja izobraževalnih organizacij (delegati učencev, delegati izvajalcev in uporabnikov),

— organiziranje enot SIS pri vzgojnovarstvenih organizacijah, osnovnih šolah in izobraževalnih organizacijah, ki izvajajo srednje in visoko izobraževanje ter izobraževanje odraslih,

— ustanavljanje skupnih strokovnih organov za pripravo vzgojno razi-

— usklajevanje letnih vpisov učencev oziroma študentov z ugotovljenimi potrebami po izobraževanju in kadrih (na podlagi planov OZD in posebnih izobraževalnih skupnostih) z zmogljivostmi vzgojnoizobraževalnih organizacij.

4. Oblikovanje in sprejemanje vzgojnoizobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja,

— izdelava in sprejemanje programov za pridobitev strokovne izobrazbe,

— skupna vzgojnoizobraževalna osnova v usmerjenem izobraževanju,

— izdelava programov za pridobitev strokovne izobrazbe in za pridobitev srednje strokovne usposobljenosti,

— uskladitev študijskih programov višjega in visokega izobraževanja, zlasti uskladitev učnih načrtov in vpisnih pogojev,

— dopolnitve in spremembe predmetnika in učnega načrta za osnovno šolo,

— priprava učnih programov za fakultativne programe v osnovni šoli,

— priprava didaktičnih pripomočkov.

5. Samoupravna organiziranost, samoupravno povezovanje in sodelovanje vzgojnoizobraževalnih organizacij,

— uskladitev organizacijskih aktov vzgojnovarstvenih organizacij, osnovnih šol in izobraževalnih organizacij usmerjenega izobraževanja z novimi zakoni (zakon o predšolski vzgoji in varstvu otrok, zakon o osnovni šoli in zakon o usmerjenem izobraževanju),

— srednjeročni plani kadrovskih in izobraževalnih potreb po posameznih področjih združenega dela,

— oblikovanje načrtov o obsegu in razporeditvi izvajanja praktičnega pouka, proizvodne in delovne prakse, ter proizvodnega in drugega dela v OZD,

— izdelajo se mreže izobraževalnih organizacij, ki bodo izvajale vzgojnoizobraževalne programe, glede na usmeritev in stopnjo zahtevnosti izobraževanja,

— usklajevanje letnih vpisov učencev oziroma študentov z ugotovljenimi potrebami po izobraževanju in kadrih (na podlagi planov OZD in posebnih izobraževalnih skupnostih) z zmogljivostmi vzgojnoizobraževalnih organizacij.

4. Oblikovanje in sprejemanje vzgojnoizobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja,

— izdelava in sprejemanje programov za pridobitev strokovne izobrazbe,

— skupna vzgojnoizobraževalna osnova v usmerjenem izobraževanju,

— izdelava programov za pridobitev strokovne izobrazbe in za pridobitev srednje strokovne usposobljenosti,

— uskladitev študijskih programov višjega in visokega izobraževanja, zlasti uskladitev učnih načrtov in vpisnih pogojev,

— dopolnitve in spremembe predmetnika in učnega načrta za osnovno šolo,

— priprava učnih programov za fakultativne programe v osnovni šoli,

— priprava didaktičnih pripomočkov.

5. Samoupravna organiziranost, samoupravno povezovanje in sodelovanje vzgojnoizobraževalnih organizacij,

— zagotavljanje pogojev, ki so potrebni za verificacijo izobraževalnih organizacij v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju.

6. Priprava in izpolnjevanje učiteljev za uvajanje usmerjenega izobraževanja.

7. Uvajanje usmerjenega izobraževanja

— priprava načrtov za uvajanje usmerjenega izobraževanja za izobraževanje delavcev po posameznih področjih združenega dela.

Rok za pripravo načrtov UVAJANJE USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA, je najkasneje oktober 1979.

— Načrt zagotavljanja materialnih in prostorskih pogojev izvajanja vzgojnoizobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja.

— Načrt raziskovalnega in strokovnega dela.

Vzporedno z začetnimi nalogami pa morajo biti sprejeti naslednji zakoni:

1. Zakon o usmerjenem izobraževanju. Rok predlog zakona septembra 1979.

2. Zakon o osnovni šoli. Rok; predlog zakona julij 1979.

3. Zakon o predšolski vzgoji in varstvu otrok. Rok; predlog zakona junij 1979.

4. Zakon o izobraževalnih skupnostih. Rok; predlog zakona april 1979.

5. Zakon o pedagoški službi. Rok; predlog zakona IV. tromesečje 1979.

6. Izvršilni predpisi k zakonom (šest mesecev po uveljavitvi zakona).

Iz vsega lahko povzamemo, da bo v tem že prišlo do izvajanja usmerjenega izobraževanja, seveda pod pogojem, da bodo izdelani programi dela tako v šolah, kot v delovnih organizacijah. In koliko je narejenega na področju izobraževanja metalurških kadrov v Severovzhodni Sloveniji? Na tako vprašanje še v tem času ne bi mogli dati odgovora, toda oba centra Srednješolski zavod Ptuj in Center srednjih in poklicnih šol Maribor, bi morala pričeti razmišljati za izobraževanje nam potrebnih kadrov.

Ne zanemarjajmo lastne pameti, ene od največjih notranjih rezerv

MALO ZA ŠALO, MALO ZARES

— »Danes si bil zelo glasen na zboru delavcev; kaj te je prijelo?«

— »Nič čudnega, saj je večina razpravljala le o delitvi dohodka, ki ga nismo še niti ustvarili. Najprej je treba krepko prijeti za delo, nato pa se na osnovi ustvarjenega dohodka dogovoriti za njihovo delitev.«

— »Ali nimaš danes proste sobote?«

— »Imam, delam pa nadure, da bom imel denar za dopust.«

— »Kdaj pa ti počivaš?«

— »Če je le možno na delu. Popoldne moram namreč delati na polju.«

— »Verjemite, pri tem vinu ne zaslužim niti dinarja,« prepričuje gostilničar gosta.

— »Verjamem vam, saj vi dobro zaslužite pri vodi!«

— »Ali si zadovoljen z osebnim dohodkom?«

— »Sem do zadnjega v mesecu. Za preostalih 12 dni do izplačila pa si moram denar izposoditi.«

— »Od kdaj pa ti nosiš aktovko?«

— »Od tedaj ko sem bil izvoljen za delegata delavskega sveta. Ugotavljam pa, da je ta postaja premajhna. Gradiva je namreč vedno več, moja aktovka pa premajhna.«

— »Ali ste že razmnožili gradivo za javno razpravo?«

— »Razmnožujemo. Z delom bomo kljub novim strojem končali šele čez par dni.«

— »Ali si zadovoljen z delom?«

— »Sem, posebno pa tedaj, če tega ni veliko za opraviti.«

(po glasilu Luškega glasnika pripravil F. M.)

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

— »Kaj si ti najbolj želiš na delu?«

— »Dežja. Tedaj počivamo, a odteče.«

— »Zakaj pa preštevaš glave delavcev v obratu?«

— »Štejem tiste, ki nimajo pri delu čelad. Ti pa so vsi razen enega. Izgleda, da ne cenijo dovolj svojega zdravja.«

— »Ali greš tudi letos v hribe na dopust?«

— »Seveda. Denarja za bivanje v hotelu nimam, počitniškega doma pa praktično tako že več nimamo — in, če ga še bomo kdaj sploh imeli?«

— »Kako si odvadil sosedove kokoši, da ne hodijo več na tvoj vrt?«

— »Povsem preprosto. Ponoči sem položil med gredice deset jajc in jih zjutraj vpričo sosedu pobral! ...

— »Kaj boš delal pa v soboto, ko imaš prost? ...

— »Nadure! ...«

— »Zakaj pa ti vedno hodiš po tovarni, ne da bi kaj delal?«

— »Ugotavljam, kako drugi delajo. Ugotovil sem že vrsto nepravilnosti, sedaj pa iščem pristojnega, da mu to povem!«

— »Kam pa si namenjen?« ...

— »V menzo, kjer se vedno kaj dogaja. Mnoge čudne stvari v smislu rekreacije ... še vedno pa čakam, da bom hitreje postrežen in, da bom sedel za čisto mizo!«

(Povzeto iz nekaterih glasil DO)
Pripravil oc.—

V mesecu inovacij za občino Ptuj smo dobili častno obvezo, da 30. 3. 1979 organiziramo javno tribuno o inovacijski dejavnosti v DO občini Ptuj. Kot nosilci naloge smo že ukrepali in se posebej angažirali, da bi tribuna kar se da bolj uspela. V naši dvorani bomo 30. 3. 1979 ob 11. uri skupaj prispevali k uresničevanju zgoraj zapisanega gesla.

V svetu je zelo znana in priznana resnica, da inovacijska dejavnost ali če hočete uporabljanje možganov v zdrave namene, prinaša ogromne prihranke v različnih področjih industrije oz. rojeva nove in nove rešitve v že tako razviti tehniki, industriji in splošnem življenju. Tribuna, ki jo bomo organizirali bo nedvomno prispevala k raznežavi izkušenj ter bo v svojih zaključkih bolj konkretizirala naloge iz tega pomembnega področja. Že dosedanji rezultati inovacijskih dejavnosti v naši DO kažejo na bi-

stveni premik v naprej, še zdaleč pa ne moremo biti zadovoljni s takšno situacijo in je najbrž bližajoča se tribuna pravi trenutek, da naredimo korak k popolni uveljavitvi inovacijske dejavnosti.

Seveda je takšen premik možen le ob absolutni zainteresiranosti vseh dejavnikov, tako ljudi, ki razmišljajo in predlagajo, kot ljudi, ki se o teh zadevah morajo odločiti. Do sedaj smo se žal premalo in neodločno vklapljali v tokove inovacijske dejavnosti in nismo imeli pravega odnosa do nje. Tudi najslabši predlog na področju inovacije je razlog; da se bolj temeljito zamislimo, ga pravilno opredelimo in poskušamo iz njega izluščiti kar se da več.

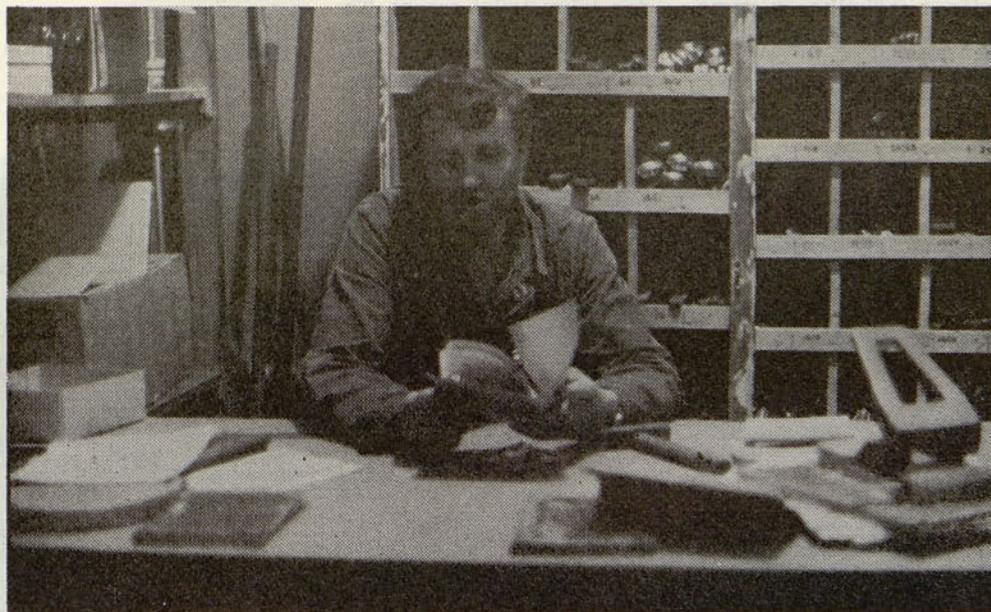
Absolutna odklonitev nekega predloga ali celo posmehovanje na račun istega, lahko močno zrahlja sicer zdravo miselnost predlagatelja in njegov morebitni potencial zavre. Ni čudno, da včasih

nepravilno odklonilno stališče ali premalo podkrepjeno odklonilno stališče za vselej prekine razmišljanje predlagatelja in pripelje do zanemarjanja lastne pameti, ki je in tudi bo ena od največjih notranjih rezerv.

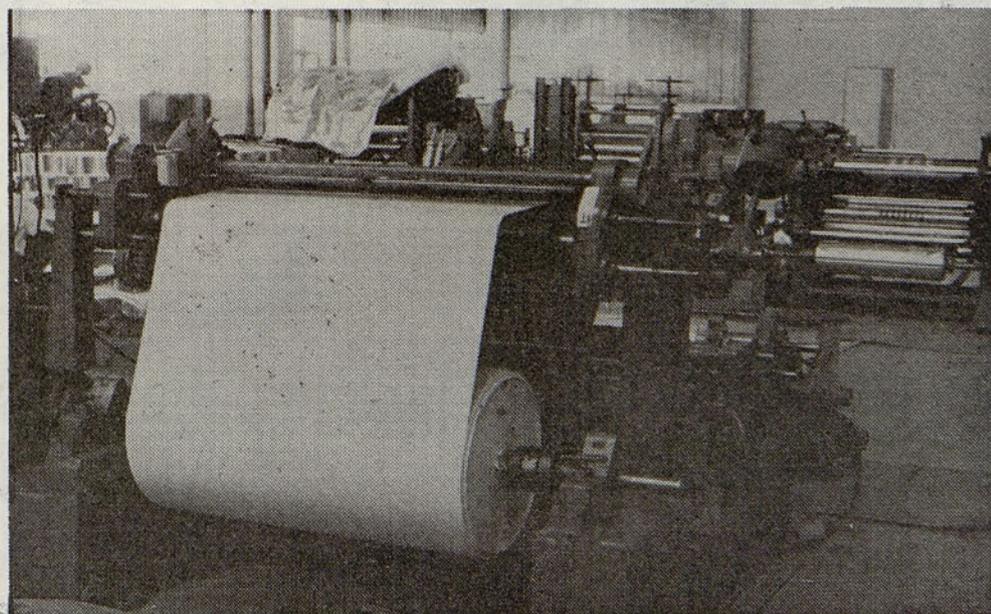
Priložnosti imamo, da kot domačini prispevamo precejšen delež organiziranemu vodenju inovacijske dejavnosti, saj smo na tem področju naredili skoraj največ v ptujski občini, določena samokritika ob prispevkih drugih sodelujočih pa lahko razreši še tako zapletene slučaje.

Bodimo dobri gostitelji, udeležimo se tribune v čim večjem številu in tvorno ter konkretno pomagajmo k čim boljšim rezultatom te tribune. Naj bo geslo: »Ne zanemarjajmo lastne pameti, ene od največjih notranjih rezerv«, dejansko vodilo in skupna naloga vseh, ki se bomo tribune udeležili.

Vič

Skladišnik

Kaširanje folije

Ob 30-letnici igranja nogometa v Kidričevem

Med izgradnjo tovarne glinice in aluminija so med delavci nastajale potrebe po športno - rekreacijskem delovanju. Zato so v okviru sindikata ustanovili športni aktiv Strnišče, ki je gojil naslednje športne panoge: atletiko, telovadbo, keglanje, tenis, namizni tenis odbojko in nogomet.

Z zgraditvijo industrijskega naselja in priselitvijo prvih prebivalcev, je postal šport v takratnem Strnišču še masovnejši. Ker ni bilo športnih objektov se je pričelo z gradnjo športnega parka, katerega so delavci zgradili večinoma z udarniškim delom. S tem so se izboljšali pogoji za organizirano športno delo.

Leta 1950 so iz sindikalnega aktiva ustanovili športno društvo »Aluminij«, katerega člani se bavijo z odbojko, nogometom, namiznim tenisom in tenisom. Vsa moštva uspešno nastopajo v svojih

tekmovanjih. Nogomet pa postaja iz dneva v dan bolj popularen med delavci in se leta 1957 osamosvoji, kot samostojni klub »ALUMINIJ« Kidričevo.

V nogometnem klubu »Aluminij« se prične s strokovnim in načrtnim delom od najmlajših članov do I. moštva. Rezultati takega dela so osvajanje dobrih mest v takratnem ligaškem tekmovanju z vsemi ekipami.

Leta 1962 osvoji člansko moštvo I. mesto v mariborski podzvezi in po kvalifikacijah s prvakom ljubljanskega in gorenjskega področja postane član republiške lige. Med slovenskimi ligaši igrajo vidno vlogo in leta 1966 postanejo republiški prvaki in pokalni prvaki Slovenije. V tem letu se kvalificirajo tudi v II. zvezno ligo v kateri tekmujejo dve tekmovalni sezoni. To so tudi največji uspehi ki jih je ta športni kolektiv dosegel. Po dveh le-

tih tekmovanja se »Aluminij« zopet vrne v slovensko ligo iz katere zaradi zamenjave generacij leta 1974 izpade v vzhodno consko ligo v kateri igra eno sezono, nato pa zaradi reorganizacije tekmovanja v nogometu, na osnovi portoroških sklepov, preide v medobčinsko tekmovanje, v katerem tekmuje še danes.

V vsem tem času, ko je prvo moštvo »Aluminija« dosegalo dobre rezultate, pa so tudi njihova mlajša moštva pionirji in mladinci dosegali zelo dobre mesta v svojih tekmovanjih in so poleg mariborskih klubov bili najboljši v mariborski nogometni podzvezi.

Danes je v Nogometnem klubu »Aluminij« registriranih okrog 200 nogometašev, od cicibanov do članskega moštva. Člani kluba so v večini člani kolektiva TGA in njihovi otroci.

Delo v klubu je dobro organizirano, ekipe pa vodijo dobri strokovni delavci. Klub ima v upravljanju tudi vse športne objekte, katere je s pomočjo SIS v teh letih rešil propadanja z rednim in dobrim vzdrževanjem.

Ekipe nogometnega kluba »Aluminij« tekmujejo v republiškem in medobčinskem tekmovanju. V republiškem tekmovanju tekmujejo kadeti in mladinci, ki so vključeni v III. in IV. selekcijo v medobčinskem tekmovanju pa tekmuje I. moštvo.

Sistem sedanjega selekcijskega tekmovanja v nogometu je povzročil oziroma zmanjšal interes za nogometno igro v naši republiki iz naslednjih razlogov: omejena starost igralcev na 24. let, nenapredovanje in neizpadanje ekip iz posameznih lig, padec kvalitete, odhajanje dobrih nogometašev v inozemstvo ali v rekreacijske ekipe in neaktiv-

nost funkcionarjev v posameznih klubih.

V vseh teh letih v katerih je Nogometni klub »Aluminij« dosegal uspehe ali neuspehe, pa je ob njem stal vedno kolektiv TOVARNE GLINICE IN ALUMINIJA BORIS KIDRIČ in mu pomagal po strokovni in finančni plati v nekaterih obdobjih bolj v nekaterih pa manj.

Zato pomoč se igralci in funkcionarji kluba članom kolektiva TGA najlepše zahvaljujejo.

Zato je prav, da se tudi sedaj vprašamo, kaj hočemo s tem športnim kolektivom ali smo mu še vedno pripravljeni pomagati pri njegovem delu?

Mislím, da na to vprašanje lahko odgovorimo samo z »da«, saj je to naš športni kolektiv, saj so v njem vključeni naši delavci in njihovi otroci.

MS

Poslovili smo se od Edvarda Kardelja

Tovariš Edvard Kardelj je bil velik revolucionar, politik, državnik, teoretik marksizma in socialističnega samoupravljanja.

Smrt Edvarda Kardelja nas je globoko pretresla. V šoli smo imeli žalno komemoracijo. Njegov pogreb

smo spremljali po televiziji.

Njegova smrt je velika izguba za vso Jugoslavijo. Izgubili smo velikega moža, od katerega smo se veliko naučili.

Alenka Čelan
O. š. »Boris Kidrič«
Kidričevo

Moja domovina

Svojo domovino imam zelo rad. Leži v osrčju Evrope in je že po svoji naravni legi zelo pomembna. Pokrita je s prelepimi gozdovi in pašniki, kraškim svetom, obliva pa jo tudi naše modro Jadransko morje.

Moja domovina Jugoslavija ni zelo velika dežela, pa vendar ja znana prav vsemu svetu, zaradi svojih velikih dejanj v preteklosti in sedanjosti.

V šoli večkrat slišimo in se učimo o tem, kako so se naši očetje in dedje v legendarni štiriletni vojni borili za to, kar danes uživamo mi, otroci miru. Mnogo naših ljudi je padlo v NOB, padlo in s tem postavilo temelje današnji samoupravni socialistični federativni ureditvi. Mnogo ljudi je padlo v gozdovih v borbah, veliko ljudi so odgnali od doma v koncentracijska taborišča, od koder se niso nikoli več vrnili domov. Življenja je izgubilo tudi mnogo otrok, ki so namesto srečnega in brezskrbnega otroštva, doživljali grozote fašizma — vojne.

Zavedam se, da moramo to, kar so si naši očetje in matere priborili, skrbno čuvati, kajti še vedno se najdejo sovražniki naše ureditve, sovražniki miru, ki bi nam

radi to, za kar smo plačali veliko ceno, uničili. Vendar tega ne bomo dovolili. Tudi tovariš Tito, naš vrhovni komandant vedno pravi, da moramo to kar imamo čuvati, da moramo gojiti bratske in krepiti samoupravne socialistične odnose med vsemi jugoslovanskimi narodi in narodnostmi.

Moja domovina ne pripada nobenemu svetovnemu vojaškemu bloku, moja domovina je neuvrščena. Jugoslovani želimo mir v svetu, napredek za vse ljudi, za vse rase na svetu, želimo, da bi tudi drugi otroci sveta imeli takšno otroštvo kot ga imamo mi.

Moja velika želja je, da mi po televiziji ne bi bilo treba gledati in poslušati o vojnih grozotah, o napadanjih, o lakoti in revščini, o nepismenosti ljudi o zaostalosti in podrejenosti velikega števila ljudi na svetu.

Prav vsak človek na svetu, bi moral živeti v miru, prispevati za napredek in lepšo prihodnost vsega človeštva. Vsi bi se morali zavedati in upoštevati to, da je vsak človek, ne glede na raso in pripadnost — ČLOVEK.

Tomaž Petauer
4. razred osn. šole
Trbovlje

Moj kraj

Najlepši je moj kraj; v njem živimo od prvega dne svojega življenja. Poznan mi je vsak kotiček, skoraj vsak grm, drevo, blok in ljudje.

Kraj, v katerem preživljam dni svojega otroštva, se imenuje Kidričevo.

Moj kraj je majhno delavsko naselje z mnogimi zanimivostmi. Imenuje se po narodnem heroju Borisu Kidriču, kateremu smo pred nekaj leti postavili spomenik. V našem kraju imamo tudi tovarno glinice in aluminija, v kateri je zaposlena večina ljudi mojega kraja, le nekateri delajo v bližnji okolici Kidričevega. Tovarna sodeluje z drugimi tovarnami tako, da izvažajo nepredelan aluminij. Ker nimamo nikjer v bližini boksita, ga uvažamo iz Bosne in Dalmacije. Tovarna je sestavljena iz večjih obratov in organizacij združenega dela. Je glavni vir dohodka v našem kraju. Veliko prispeva za gradnjo stanovanj in drugih družbenih objektov. Moj kraj ni velik pa tudi mestu ni podoben, zato me še bolj privlači. Ima nekaj glavnih družbenih zgradb, kot so: šola, zdravstveni dom, trgovina in še bi lahko naštevala. Najbolj prijazen se mi zdi moj kraj ob jutrih. Ko vstanem in pogledam skozi okno, slišim petje ptic in pred očmi imam drevje in travo namesto sivega betona.

Tukaj imajo otroci precej prostora za igranje.

Rada imam svoj kraj, saj je lep in prijazen.

Ksenija Vrabl
8. b O. š. »Boris Kidrič«
Kidričevo

Celodnevna šola

Lani so imeli celodnevni pouk le učenci do petega razreda, letos pa je že cela šola celodnevna. Zjutraj imamo dve uri pouka, nato je malica. Po malici imamo spet uro pouka, nato pa je rekreativni odmor. V tem odmoru se malo razgibamo. Potem imamo dve uri pouka, eno učno uro, druga pa je za samostojno učenje. Pri samostojnem učenju se učimo in pišemo naloge, nato nestrpne od-

hitimo h kosilu. Po kosilu imamo še tri ure pouka. Učenci obiskujejo tudi različne krožke. Jaz obiskujem dopisni, dramski in družbeni krožek. Celodnevni pouk se močno razlikuje od poldnevne, saj smo v šoli dalje, pa tudi več se naučimo. Na celodnevno šolo sem se težko privadila, vendar mi je vedno bolj všeč.

Marija Pišek
6. b O. š. »Boris Kidrič«

Poklicno usmerjanje

Obiskujem osmi razred osnovne šole »Boris Kidrič« v Kidričevem. Še nekaj mesecev in odločil se bo treba, kam pa osnovni šoli. Prav ta odločitev pa je za mnoge velikega pomena, saj je od nje odvisna naša bodočnost. V tem trenutku se odločamo za poklic, pa nam pomagajo svetovati z različnimi predavalniki.

V sredo je bila tudi na naši šoli psihologinja, ki nam je veliko povedala o poklicnem usmerjanju in nam je dala izpolniti pole, v katere smo zapisali svoje želje. Izpolnjevali smo liste, na katere smo zapisali, kakšne predmete imamo najrajši in kako si predstavljamo našo bodočnost. Psihologinja nam je povedala, da v nekaterih šolah gledajo uspeh zadnjih treh let, le v malokaterih pa samo uspeh osmega razreda. Najrajši imam predmete kot so: slovenščina, glasbena vgoja, likovna vzgoja, nemščina. Rada tudi pazim majhne otroke. Napisala sem, da si želim v vzgojiteljsko šolo. Vem pa, da moram misliti, da bom v to šolo lahko šla le, če bo moj uspeh zadovoljiv. Nekateri prijatelji me od tega odvračajo, češ da ne bom dobila po osnovni šoli zaposlitve. Starši hočejo, da grem v kmetijsko šolo v Maribor, ker imamo doma kmetijo. Seveda bi imela na obeh šolah enake pogoje.

V svojem prostem času pomagam doma ali pa se učim. Učenje je strašno veliko, čeprav imamo celodnevno šolo, vsega ne morem narediti v šoli. Upam, da si bom svoj poklic lahko izbrala. Seveda pa ne smem pozabiti, da se bom še morala veliko, veliko učiti, preden bom dosegla svoj zadani cilj.

Jerica Planinšek 8. b Kidričevo

Pred njimi je bodočnost. Foto: K. Zorec

Mamici za 8. marec

Mamica moja,
kaj naj ti dam?
Nimam daril,
le lepe besede:
»Rada te imam!«

Nežno me božaj,
zame skrbiš.
Za lepši moj jutri,
vsak dan na delo hitiš.
Lepa beseda iz mojega srca,
naj ti bo darilo za praznik žena.

Klara Kmetec 6. b
O. š. Kidričevo

Nezgode v mesecu februarju 1979

	Na delu	Na poti	Skupaj
TOZD Proizvodnja aluminija	—	1	1
TOZD Glinica	1	—	1
TOZD Promet	1	—	1
TOZD Kontrola kvalitete	1	—	1
DSSS	1	1	2
SKUPAJ	4	2	6

VZROKI:

Padec osebe

Trčenje

Udarec

TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA

1. Anton Krošel, mat. št. 4577 iz proizvodnje aluminija, se je poškodoval 3. februarja. Na poti v službo z mopedom je tik pred Lešjem skočil z njive zajec in se je zaletel v prednjo kolo mopea. Vsled udarca je ponesrečencu zbil krmilo zaradi česar je padel po cestišču. Pri padcu je utrpel udarec in odrgnine po levem kolenu in boku.

TOZD GLINICA

1. Stanislav Pišek, mat. št. 4663 iz glinice, tekočega vzdrževanja, se je poškodoval 6. februarja. Nezgodna se je pripetila v delavnici tekočega vzdrževanja — TOZD glinica. Pri brušenju zvodnega droga na stabilnem brusilnem stroju mu je ta spodrsnil ob brusni kolut. Zaradi nepravilnega načina zadrževanja obdelovanca si je obrusil palec leve roke.

TOZD PROMET

1. Štefan Gluhak, mat. št. 2776 iz prometa — transportne skupine, se je poškodoval 16. februarja. Ponesrečenec se je poškodoval pri razkladanju termoakumulacijske peči pri skladišču odpadnega materiala. Ko je spuščal peč, mu je ta zdrsnila iz rok ter odrgnila obe nogi pod kolenom. Vzrok: nepazljivost.

TOZD KONTROLA KVALITETE

1. Hildegarda Kodela mat. št. 2653 iz TOZD Kontrola kvalitete, se je poškodovala 26. februarja. Ponesrečenka se je spuščala oz. je šla po stopnicah navzdol v laboratorij glinice. Med hojo ji je spodrsnilo, pri čemer je padla in si poškodovala prst na levi roki.

DS SKUPNIH SLUŽB

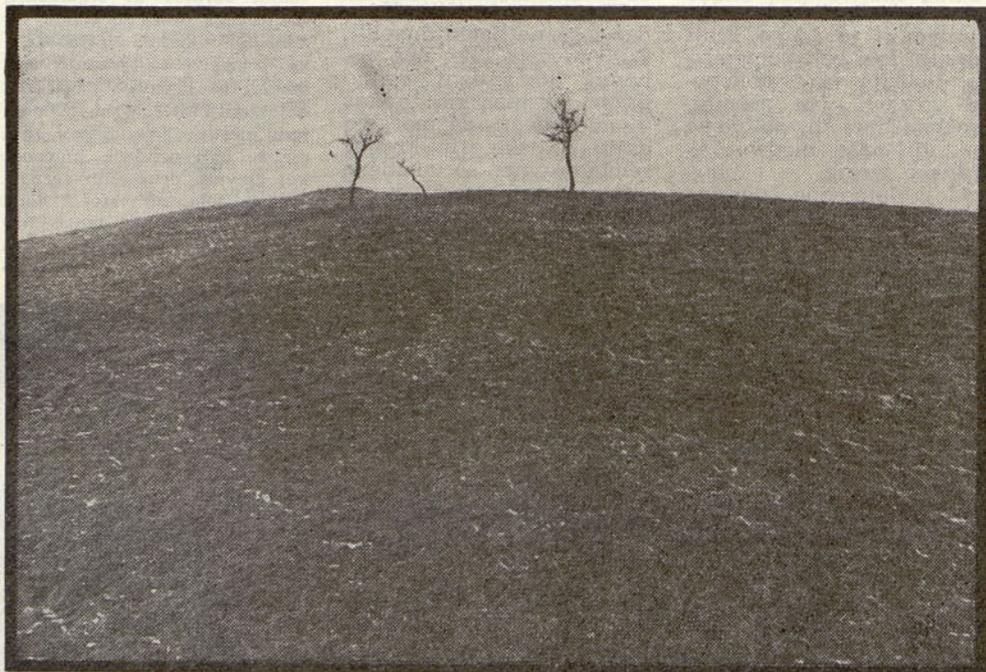
1. Bernarda Kmetec, mat. št. 4913 iz skupnih služb, se je poškodovala 12. februarja. Ponesrečenka je zaposlena na delu pri pomivanju kuhinjske posode. Pri dviganju posode ji je spodrsnilo, nakar je padla ter si poškodovala desno stran trebuha in ledvični del.

2. Ema Šneberger, mat. št. 3949 iz skupnih služb — komerciala, se je poškodovala 28. februarja. Na poti v službo z osebnim avtomobilom je vsled zaviranja na poledeneli cesti vozilo zaneslo v parkiran avtomobil. Pri trčenju si je ponesrečenka poškodovala koleno desno noge. Do poškodbe je prišlo v ulici Dr. Potrča.

Pripravila:
Frančka Haložan

Prva seja novoizvoljenih delegatov KK SZDL Kidričevo. Foto: K. Zorec

Stojan Kerbler: »Zimska pokrajina«

Pomlad

DISCIPLINSKI UKREPI

V smislu 34. člena samoupravnih sporazumov in odgovornosti in obveznosti delavcev v združenem delu TOZD objavljamo naslednje ukrepe:

1. Janez Furman, mat. št. 4418 roj. 29. 3. 1951, stan. Kidričevo št. 19, zaposlen v TOZD proizvodnja aluminija, ukrep mu še ni bil izrečen, je kriv, da je dne 15. 6. 1978 okrog 11,30 ure zapustil delovno mesto in verjetno odšel domov, s tem je storil hujšo kršitev delovne obveznosti po točki 1 (nevestno, neopravičeno in nemarno izpolnjevanje delovnih ter drugih obveznosti) 11. člena v zvezi s členom 6, tč. 4 (obveznost delavca v združenem delu je, da prihaja na delo in odhaja z dela ob določenem času) samoupravnega sporazuma o odgovornosti in obveznosti delavcev v združenem delu TOZD Proizvodnja aluminija in se mu na podlagi že cit. samoupravnega sporazuma čl. 9, tč. 2 izreče ukrep — javni opomin.

2. Čedomir Teodorovič, mat. št. 3413, roj. 18. 12. 1942, stan. v Kidričevem št. 6, poročen, oče 2 otrok, v starosti od 7 do 11 let na delih in nalogah elektrolizer — strojnik v TOZD proizvodnja aluminija, ukrep mu je že bil izrečen, je kriv, ker je dne 30. 1. 1978 fizično obračunal z administratorko v TOZD promet Ivico Majačič, s tem je hujše kršil delovno obveznost po točki 21 (povzročanje nereda ali pretepa ali sodelovanja v neredu ali pretepu v TOZD ali oviranje drugih delavcev pri delu) 11. člena omenjenega samoupravnega sporazuma in se mu na podlagi 9. člena tč. 2 samoupravnega sporazuma o obveznosti in odgovornosti delavcev v TOZD Proizvodnja aluminija izreče ukrep — Javni opomin.

3. Ivica Majačič, mat. št. 2444, roj. 12. 5. 1925, stan. v Kidričevem št. 29, poročena, mati 2 otrok, v starosti od 26 do 35 let, pri delih in nalogah administratorka v TOZD Promet, je kriva, ker je dne 30. 1. 1978 okoli 13,30 ure porivala v pisarni TOZD promet, vrtljivi stol pred delavcem TOZD Proizvodnja aluminija Teodorovič Čedomirjem in ga hotela na ta način spraviti iz pisarne ter s tem povzročila, da jo je Čedomir Teodorovič fizično napadel in je tudi sama sodelovala pri pretepu ter s tem hujše kršila delovno obveznost po točki 14 (neprimeren odnos do delavcev, ki prihajajo v TOZD po službenih ali drugih oprav-

kih 11. člena omenjenega samoupravnega sporazuma in se ji na podlagi 9. člena tč. 2 samoupravnega sporazuma TOZD promet izreče ukrep — javni opomin.

4. Tov. Alojz Petrijan, mat. št. 2357, roj. 16. 4. 1929, stanujoč Hajdoše 59-2, p. Hajdina, poročen, zaposlen na delih in nalogah posluževanja anod v elektrolizi A TOZD proizvodnja aluminija, ukrep mu je že bil izrečen, vendar mu je brisan, je kriv, da je dne 9. 6. 1978 bil na delu v vinjenem stanju, s tem je hujše kršil delovno obveznost po točki 9 (prihod na delo v vinjenem stanju, jemanje alkohola med delom ali vinjenost med delom) 11. člena v zvezi s členom 6, točka 8 (obveznost delavca v združenem delu je, da prihaja na delo trezen, da ne prinaša v podjetje alkoholnih pijač ter da jih ne pije med delovnim časom) samoupravnega sporazuma o odgovornosti in obveznosti delavcev v združenem delu TOZD Proizvodnja aluminija in se mu na podlagi že omenjenega sporazuma čl. 9. tč. 3 izreče ukrep — začasna razporeditev delavca na drugo delovno mesto št. 211-12-04 Pomožna dela pri posluževanju anod za dobo treh mesecev od del

in nalog »posluževanje anod v elektrolizi A TOZD Proizvodnja.

5. Franc Vidovič, mat. št. 1464, roj. 27. 3. 1921, stan. Apače št. 300, p. Lovrenc, poročen, oče treh otrok v starosti od 19 do 25 let, zaposlen pri delih in nalogah »mazanje peharjev« v hali B TOZD proizvodnja aluminija, ukrep mu je že bil izrečen, vendar mu je izbrisan.

Jože Žnidarič, mat. št. 3840, roj. 26. 10. 1949, stan. Zg. Jablane št. 4 a p. Cirkovce, samski brez otrok, zaposlen pri delih in nalogah »Pralec plinov« v TOZD proizvodnja aluminija, ukrep mu še ni bil izrečen, sta kriva, da sta dne 27. 3. 1978 prinašala alkohol preko tovarniške ograje (dva litra vina) s tem sta storila hujšo kršitev delovne obveznosti po čl. 11 tč. 19 — prihod na delo v vinjenem stanju, jemanje alkohola med delom ali vinjenost med delom ali prinašanje alkoholnih pijač v delovno organizacijo, v zvezi s čl. 6 tč. 8 (obveznost delavca v združenem delu je, da prihaja na delo trezen, da ne prinaša v podjetje alkoholnih pijač ter da jih ne pije med delovnim časom) samoupravnega sporazuma o odgovornosti in obveznosti delavcev v združenem delu TOZD Proizvodnja aluminija in

se njima na podlagi 9. člena tč. 2 izreče ukrep — javni opomin.

6. Tov. Savo Sajič, mat. št. 3383, roj. 26. 1. 1940, stan. Kidričevo št. 13, poročen in oče 3 otrok, v starosti od 3 do 14 let, zaposlen na delih in nalogah elektrolizerja predelavec v elektrolizi B, ukrep mu še ni bil izrečen,

Viktor Perkovič, mat. št. 2924, roj. 4. 4. 1940, stan. Grajena št. 23, poročen, oče 2 otrok v starosti od 7 do 10 let, zaposlen pri delih in nalogah elektrolizer v elektrolizi B, ukrep mu še ni bil izrečen, sta kriva, ker sta se dne 7. 4. 1978 neprimerno obnašala v garderobi in fizično obračunavala oz. pretepala, tedaj sta storila hujšo kršitev delovne obveznosti po členu 11, tč. 13 (netovarniški in neprimeren odnos do sodelavcev) in točke 21 (povzročanje nereda ali pretepa ali sodelovanje v neredu ali pretepu), v zvezi s čl. 6, tč. 9 (obveznost delavca v združenem delu je, da se do sodelavcev obnaša prijateljsko in dostojno) samoupravnega sporazuma o obveznosti in odgovornosti delavca v združenem delu, kar pa je hujša kršitev delovne obveznosti, komisija njima na podlagi 9. člena tč. 2 že ome-

njenega samoupravnega sporazuma izreče ukrep — javni opomin.

7. Tov. Vladimir Štumberger mat. št. 4171, roj. 6. 12. 1952, stan. v Bukovcih št. 179, samski, brez otrok, pri delih in nalogah »Črpalet aluminija v hali A, ukrep mu še ni bil izrečen, je kriv, da je dne 5. 4. 1978 okoli 21. ure demontiral s kabine TECHMO prebijalca skorje rumeno rotacijsko luč v vrednosti din 630,00 in si jo prilastil ter s tem hujše kršil delovno obveznost po tč. 23 (tatvina ali namerno oškodovanje družbenega premoženja ali sodelavčeve lastnine) čl. 11 samoupravnega sporazuma o odgovornosti in obveznosti delavcev v združenem delu TOZD proizvodnja aluminija in se mu na podlagi 9. člena tč. 3 izreče ukrep — začasna razporeditev k delom in nalogam št. 211-11-05 za dobo treh mesecev (pomožna dela pri posluž. el. celic).

Za tajništvo skupne disciplinske komisije TGA

Š. A.

ZAHVALA

Ob mojem odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata za prejeto spominsko darilo, katero mi je izročil zastopnik sindikalne podružnice tovariš Stanko Perko, kateremu se še posebej zahvaljujem za pogostitev v okviru srečanja upokojenec v Hajdini lansko leto. Ravno tako se mu zahvaljujem za zares prijateljske besede in ves trud, katerega je imel v tem času.

Iskreno se zahvaljujem tudi ing. Gorčniku za pozornost, katero je pokazal s svojo udeležbo ter za izrečene spodbudne besede.

Srečanje je minilo v zares pristrčnem ozračju, katerega se bom vedno spominjal.

Svojim ožjim sodelavcem želim mnogo uspehov pri njihovem delu.

Še enkrat iskrena hvala.

Franc Junger

Občani Lovrenca na Dravskem polju v bližini tovarne Kidričevo, si najbolj želijo nove šole. Na sliki je Lovrenc pozimi. Foto: K. Zorec

RAK NA MATERNICI

● Več kakor 90 odstotkov bolnic z začetno obliko bolezni lahko popolnoma ozdravi

Pri ženskah se pojavlja rak najpogosteje na spolovilih in na dojkah, takoj za tem pa na želodcu. Letno zbolijo v Sloveniji okrog 300 žensk za rakom na maternici. V skoraj 80 odstotkih prizadene rak na

● Doc. dr. sc. Stojan Havliček, ginekolog

ženskih spolovilih ali vratu maternice, kjer je sploh najpogostejši, ali pa telo maternice. Na vratu maternice se navadno pojavlja v dobi rodnosti, to je v dobi, ko ima ženska še svoje perilo, na telesu maternice pa največkrat v dobi mene ali pa še kasneje.

Pravi vzroki za nastanek raka na vratu in telesu maternice nam še niso znani. Vemo pa, da židinke in muslimanke redkeje obolevajo za rakom na vratu maternice kot ženske drugih veroizpovedi. To pripisujejo o brezovanju spolnega uda pri moških in spolni higieni, ki jo morajo ženske in moški izpolnjevati pred spolnim občevanjem in po njem. Zdravniki raznih specialnih vej medicine se trudijo, da bi s svojimi znanstvenimi raziskovalnimi študijami čimprej odkrili vzročnike rakavih obolenj. Tehnični napredek in ogromno število znanstvenikov ter tehnikov ob sočasni neprecenljivi finančni podpori je rodilo sen človeštva, da bi se človek lahko sprehodil po luni. Zato tudi pri rakavih obolenjih upamo na skorajšnji uspeh.

Ženska, ki skrbi za svojo spolno higieno, lahko že zgodaj opazi bolezenske spremembe. To so izcedki iz nožnice, nepravilnosti v mesečnem perilu, bolečine pri občevanju ali pa krvavkasti izcedki po občevanju. V takih primerih se morajo ženske takoj pogovoriti o svojih opažanjih z zdravnikom, najbolje kar s specialistom za ženske bolezni. Nujno je, da bi bila vsaka ženska toliko zdravstveno prosvetljena, da bi že od 18. leta dalje hodila vsaj enkrat letno na ginekološki pregled. Strah pred ginekološkim pregledom je že marisikatero žensko stal življenje, ker je tako zamudila pravočasni začetek zdravljenja.

Ženske lahko prihajajo danes pri nas v ginekološke ambulante oziroma k specialistu ginekologu brez posebne napotnice. Tako se lahko pogovorijo z ginekologom o vseh svojih težavah in opažanjih morebitnih bolezenskih znamenj. Z ginekološkim pregledom, ki sledi takemu pogovoru, skušamo ugotoviti lego in velikost posameznih ženskih spo-

lovil. Nato pregledamo še s tako imenovanim zrcalom v nožnico in maternični vrat. S posebno optično povečevalno napravo, ki ji pravimo kolposkop, lahko na sluznici nožnice in materničnega vratu pregledamo normalno sluznico in lahko odkrijemo morebitne druge bolezenske spremembe. Pri tem pregledu vzamemo briz iz nožnice, da z mikroskopom poiščemo morebitne bakterije. Poseben bris pa napravimo iz materičnega vratu in kanala ter njegov razmaz preiščemo z mikroskopom, da bi po odlučeni celicah ugotovili, ali gre za morebitne sumljive predrakave ali rakave celične spremembe na vratu ali telesu maternice. Če odkrijemo sumljive spremembe, bolnico takoj pokličemo na ponoven pregled. Vse te preiskave so neboleče; že zaradi tega je strah pred njimi neutemeljen. Če pri mikroskopskem pregledu, brisa ugotovimo spremembe, ki že močno kažejo, da gre za rak, potem napotimo tako bolnico v bolnišnico, kjer z zahtevnejšimi pregledi lahko potrdijo ali pa

ovržejo sum raka. Potrditev domneve pa še ne pomeni, da je taka bolnica že zapisana smrti. Več kot 90 odstotkov bolnic z začetno obliko raka na vratu ali telesu maternice z današnjimi vrstami zdravljenja lahko popolnoma ozdravimo. Čim prej odkrijemo predrakave spremembe ali začetnega raka, tem lažje in uspešneje jih zdravimo in ozdravimo!

Žal pa mnoge ženske pridejo prvič na ginekološki pregled šele, ko je rak že močno napredoval. Vedno znova ugotavljamo, da je bil razlog odlašanja strah in sram pred ginekološkim pregledom in pa varljivo upanje, da bodo izcedki in druge nepravilnosti — znanilci raka sami po sebi minili. Tako so zamujeni meseci in hkrati tudi možnosti za uspešno zdravljenje.

Raka na maternici zdravimo predvsem z operacijo ali pa z obsevanjem. Kakšno zdravljenje bomo izbrali, je odvisno od starosti, obsežnosti samega rakavega procesa in pa seveda tudi od stanja drugih organov, kot so srce, pljuča itd. Vrsto zdravljenja izberejo zdravniki specialisti, ki se predvsem ukvarjajo z zdravljenjem raka na ženskih spolovilih.

V Sloveniji smo zelo napredovali v odkrivanju zgodnjega raka na ma-

ternici. Uspehi niso izostali. Vse več žensk prihaja redno na polletne ali vsaj na letne ponovne preglede v ginekološke ambulante. V zadnjih dveh letih že opažamo, da je manj novih primerov raka na vratu maternice. To vsekakor lahko pripisujemo odkrivanju in zdravljenju začetnih bolezenskih sprememb na vratu maternice, ki bi se kasneje zanesljivo sprevrgle v raka. Vendar pa še vse premalo žensk prihaja na redne ginekološke preglede! Mnoge pridejo šele takrat, ko jih k temu prisilijo bolečine ali nepravilne močne krvavitve. Uspeh zdravljenja v takih primerih, ko je bolezen že zelo napredovala, pa je veliko slabši. Ženske, ki so umrle za rakom na maternici, so si, žal, velikokrat same ukrojile svojo usodo, največkrat prav zaradi odlašanja s pregledom.

Zdravljenje ni važno le za žensko samo, temveč tudi za njeno družino in otroke, ki jo v svoji nedoletnosti nujno potrebujejo. Ker je za uspešno zdravljenje raka nujno, da ga zgodaj spoznamo in čimprej ustrezno zdravimo, naj vsaka ženska skrbi za spolno higieno, se skrbno opazuje in hodi redno na ginekološke preglede!

GRADIVO DBPR

**SEZONA ZA VARNOST
PRI DELU
JE VEDNO!**

Moški pevski zbor Kidričevo. Foto: K. Zorec

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi našega sina in brata

Franca Zoreca

delavca v tovarni glinice in aluminija v Kidričevem, se najtopleje zahvaljujemo delovnemu kolektivu in OOS TGA Kidričevo za denarno pomoč, izrečena sožalja, venci in cvetje. Zahvalo izrekamo tudi tovarniški godbi in pevskeму zboru za njihov zadnji poklon pokojniku, predstavniku podjetja za poslovalne besede in sploh vsem njegovim sodelavcem, ki ste ga kljub strupenemu zimskemu mrazu pospremili na njegovi poslednji poti.

Žalujoča mama in bratje z družinami.

»ALUMINIJ« izdaja delavski svet Tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo — Uredniški odbor sestavljajo: Viktor Markovič — predsednik, Franc Meško — odgovorni urednik, Srdan Mohorič, Djordje Panzalovič, Viktorija Petauer, Stane Medik — Fotografije: Stojan Kerbler, dipl. ing. Tehnični urednik Franček Štefanec — Tisk: ZGEP »Pomurski tisk«, TOZD tiskarna, Murska Sobota — Člani kolektiva in upokojenci dobivajo list brezplačno — Rokopisov in slik ne vračamo.

Oproščeno temeljnega prometnega davka po mnenju Sekretariata za informacije pri IS Slovenije št. 421-1/72 z dne 24. oktobra 1975. Naklada 2700 izvodov.

Raznoterosti velike Zveze sovjetskih social. republik

● Potovanje po petih republikah Sovjetske zveze — Srednja Azija in Kavkaz, dvoje povsem različnih svetov — v tem potopisu ni ničesar izmišljenega in le malo je odvetega od dejanskih doživetij

Sedeli smo na seji uredniškega odbora »Aluminija«. Predno smo se razšli, smo še »svobodno« pokramljali in jaz sem pričel pripoved o mojem potovanju po Sovjetski zvezi, pa mi poreko člani uredniškega odbora: »Le kdo bo poslušal tvojo dolgo pripoved, če si že naš tehnični urednik, pa napiši še potopis!«

Rečeno, storjeno! Pred vami dragi bralci »Aluminija« je pričetek potopisa. Pisati sem pričel nenavadno — s Prometejem. Bil je to eden izmed junakov iz starih grških pripovedk. Zakaj tak uvod, boste spoznali v bodočih nadaljevanjih.

PROMETEJ

»Nebo in zemlja sta bila ustvarjena; morje je valovilo med obalami in ribe so se igrale v njem; v zraku so pele krilate ptice, po zemlji je pa kar mrgolelo živali. Ni pa še bilo na zemlji stvara, čigar telo bi bilo tako ustvarjeno, da bi se v njem mogel naseliti duh in iz njega vladati zemeljskemu svetu. Tedaj stopi na zemljo Prometej, potomec starega božanskega rodu, ki ga je Zeus pahnil s prestola, pozemeljski sin Japetov, Uranov vnuk, zelo pameten in iznajdljiv. Ta je dobro vedel, da v zemlji dremlje nebeško seme. Zato vzame ilovice, jo namoči v vodi iz reke, jo zgnete in naredi iz nje lik po podobi bogov, gospodarjev sveta. Da bi to kepo ilovice oživel, si sposodi pri vsaki živalski duši dobre in slabe lastnosti in jih zapre v človekove psi. Med nebeščani je imel prijateljsko, Ateno, boginjo modrosti. Ta se je čudila delu Titanovega sina in je vdihnila na pol oživiljenemu liku duha, božanskega duha.

Tako so nastali prvi ljudje, ki so se kmalu razmnožili in napolnili zemljo. Vendar ti ljudje dolgo niso vedeli, kako naj uporabljajo svoje plemenite ude in prejete božje iskre. Gledali so, pa niso videli, poslušali so, pa niso slišali. Kakor podobe iz sanj so begali okrog in niso znali rabiti ustvarjenih stvari. Neznano jim je bilo, kako se lomi in kleše kamen, kako se iz gline žge opeka, kako se iz posekanega drevja v gozdu tešejo tramovi in kako se iz vsega tega postavijo hiše. Pod zemljo, v temnih votlinah, kamor ni posijalo sonce, je mrgolelo ljudi

kakor v mravljišču. Ne zime ne cvetoče pomladi ne rodovitne jeseni niso poznali po zanesljivih znamenjih; karkoli že so delali, vse je bilo brez premišljenega načrta.

Tedaj se Prometej zavzame za svoje stvore: nauči jih opazovati vzhod zvezd, vpelje jih v umetnost štetja in pisanja črk; nauči jih zapregati živino in jo uporabljati za pomoč pri delu, priuči in navadi konje na uzdo in voz; izumi čoln in jadra za plovbo. Poskrbi tudi za življenjske potrebe ljudi. Če je kdaj prej kak človek zbolel, ni vedel uporabiti nobenega zdravila, ni poznal mazilnega olja za lajšanje bolečin in zdravljenje ran, in ni vedel, kaj sme uživati in česar ne; ker ni bilo zdravil, so ljudje trpeli in v bolečinah umirali. Zato jim Prometej pokaže, kako se pripravljajo blažilna zdravila, s katerimi je mogoče zdraviti razne bolezni. Potem jih nauči vedeževalske umetnosti, jim razloži znamenja in sanje, ptičji let, napovedovanje usode iz ptičjega leta in prerokovanje iz drobovja daritvenih živali. Nadalje jim obrne pogled pod zemljo in jim pomaga, da tam odkrijejo rudo, železo, srebro in zlato. Skratka, uvede jih v vse umetnosti udobnega življenja...« piše v antični pripovedki.

Prometej je torej ustvaril iz stvorov umne ljudi. Zagospodarili so svetu in ga začeli prilagajati svojim potrebam. Zgradili so si mesta, da ti vzame dih, ko jih gledaš in postavili svetišča v zahvalo svojemu stvarniku. Pozidali so mnogo tempeljev, mošej, cerkva, sinagog, medres, ker so verovali in verujejo v mnogo legend — v mnogo umnih Prometejev.

Blišč in beda sta vladala svetu. Umnejši so hoteli imeti več. S svojimi konjenicami so odjezdili na roparske pohode. Morili so sosednja ljudstva in se vračali okiteni z zlatom in novimi spoznanji.

Prometejevi stvori so ustvarili mogočne jeklene ptice, ki krožijo nad zemljo in ladje, ki režejo valove morij ter rek. Šli so še dalje — tja visoko med zvezde. Tja, kjer naj bi dobili nova spoznanja in bi se morda srečali z novimi Prometeji.

Raznoterosti je ustvaril človek na vseh koncih sveta. Toliko jih je, da jih ni mogoče na hitro opisati ali si jih vtisniti v

V Beogradu smo se vkrcali v letalo »Aeroflota«.

spomin. Umni tvor si je izmislil velika potovanja v domišljijo ter potepanja po širnem svetu. Zaželel si je spoznati, kaj dela in kako je pozidal dom in svetišče človek na drugem koncu sveta. Izmisli si je potovanja z letali in organizacije, ki skrbijo, da bo pot varna in da bo romanje rodilo obilen sad spoznanj.

Prometejevi učenci so tudi mene vsrkali v krog tistih, ki so jim pri srcu odkrivanja le površno poznanih zemeljskih prostranstev. Poletel sem v milijonska mravljišča raznotere in velike Zveze sovjetskih socialističnih republik.

MARIBOR—BEOGRAD —MOSKVA

»Se ne bojiš voženj z letali?«, so me spraševali sodelavci in prijatelji dan pred odhodom, da me je začelo zares skrbeti. »To tvoje potovanje je potrebno nekoliko zaliti, da ne bo tako naporno,« so spet modrovali in že se je znašlo pred menoj nekaj »vodk«. »Navaditi se moraš na to rusko pijačo, tam drugega ne pijejo,« so se postavljali češ, kako oni vse vedo.

Zaradi vodke je bilo malo spanja in kot v snu me je pripeljal kolega Ivo na mariborsko letališče. Naokoli so bili nepoznani obrazi. Od nekod sem zaslišal, da je med njimi šestindvajset delancev iz ruske tovarne dušika. Tudi ti potomci Prometejevih učencev so bili namenjeni v Sovjetsko zvezo, samo po drugi in krajši poti kot jaz.

Točno ob šesti uri in dvajset minut se je pri-

čel polet JU 991. Jatov DC-9 je poletel nad Haloze, nato pa se je lepo jutro zavilo v gosto meglo. Nisem imel kaj videti tam spodaj, v letalu pa so bili le tihi potniki. Nekateri je morda težilo malce strahu zaradi voženje visoko nad oblaki. Spotnik, ki je sedel tik ob meni, je bil korenjak. Polet mu je ugajal in pravil mi je, da se pelje v Srbijo na montažna dela.

Okoli tričetrt ure smo leteli. V ušesih je šumelo, megle je bilo vedno manj in letalo se je pričelo spuščati. Pod nami je bila Avala s televizijskim stolpom, del Beograda in tega dela poti je bilo konec. Pristali smo v Surčinu. Šlo je kot po maslu, škoda je bila le v tem, da so me kolegi prejšnji dan preveč pomirjali z vodko, ker bi bil drugače polet popolnoma brez težav.

Začela se je dirka za kovčki. Potniki smo na beograjskem letališču topostrmeli v valje na tekočem traku, po katerem se je neobgljeno primajala prtljaga. Tisti, ki ni uzel kovčka pravočasno, je moral počakati, da se je ta še enkrat popeljal po traku naokoli.

Čakanje mi je vedno odveč. V Beogradu sem kake tri ure lenobno opazoval pristajanja ali vzlete letal različnih letalskih družb, predno je napočil čas za odhod v letalo Aeroflota. Čakanje se je nadaljevalo v sovjetskem letalu. Jatovo letalo iz Ljubljane je prispelo z enourno zamudo in v njem so bili potniki, ki so bili pozneje del naše družine.

Nežen ženski glas je sporočil v ruščini potrebna navodila potnikom in

letalo je zapustilo beograjsko letališče. V sprempljavi ruske zabavne glasbe, smo šinili skozi mogočne oblake in zgoraj je bila prekrasna sinjina. Sonce je bogato razdajalo svoje biserne žarke. Nad belimi kopastimi oblaki nas je vodila pot proti Moskvi. Tu in tam so se oblaki razmaknili in prikazalo se je ogromno žrelo z zemeljsko površino nekje v globeli — kakih devet tisoč metrov globoko.

Sedel sem ob okencu. Poleg mene sta čemela upokojena zakonca iz Maribora. Prvič sta bila v letalu in sta plaho zrla v sinje nebo.

Brhke stevardese so nas popeljale v svet prehrane. Hitro in spretno so nam servirale kosilo. Mizica nad sedežem je bila majhna in drobnih dobrot na njej precej. Ni torej čudno, da je smola zagodla Mirku Smrekarju z Jesenic, ki je polil čaj po svetlih hlačah in žena Ida ga je potem čistila do Moskve z mineralno vodo.

Po treh urah smo se začeli spuščati niže. Za nami je bilo kakih tri tisoč kilometrov. Poleteli smo nad obsežnim vodovjem, jezerci in številnimi dačami v Podmoskovlju. Ure smo naravnala po moskovskem času. Za dve uri smo pomaknili kazalce naprej še predno smo pristali na moskovskem letališču Šeremetjevo. Mi smo vrteli urne kazalce, stevardese pa so se mučile z neko sovjetsko potnico, ki ji je postalo slabo. Onemoglost ji je potem celo pomagala, da je lahko prva zapustila letalo. Na letališču jo je že čakal rešilni avtomobil. Autobusa za ostale potnike pa ni bilo debele tričetrt ure. Kriva je bila naša enourna zamuda.

Sedeli smo in zrla po letališču, kjer so hodili delavci oblečeni v bunde. Na tak mraz nisem bil pripravljen. Vsaj v toliki meri ne, da bi imel s seboj plašč.

V letalski zgradbi Šeremetjevo je bila množica potnikov. Čakali smo na prvo carinsko formalnost — pregled potnih listov. Ni bilo težav, razen s potnico, ki je imela dva potna lista. Enega neveljavnega in novega. Kdo bi vedel zakaj je delala težave uradnemu organu v drugi državi, ki je debelo gledal ženico. Ko je uvidel, da je le običajna turistka jo je spustil naprej.

(Dalje prihodnjič)

8. MARC

OSEBNI DOHODEK POKRAJINA NA OTOKU BORNEO MESTO V ALBANIJI MESTO V SSSR MESTO V ZAH. AVSTRALIJI TUJE ŽENSKO IME ETIOPSKI PLEMENSKI POGLAVAR ŠPANIJA AVSTRALSKO MESTO

8. marec dan žena	O	S	M	I	M	A	R	E	C
	D	A	N	Ž	E	N	A	KISIK KAVARNA MARIBORU	O
MESTO V BRAZILU									
SVOBODNA POSEST							SAVIN RISTO OTOK OB ALASKI	S	R
ŽERAK NACE	Ž	N	IZRAELSKI PREROK	MESTO NA ŠVEDSKEM PISAN PTIČ			ŠTEVILO Z DVEMA NIČLA PREBIVALEC BEOCIJE	S	T
MESTO NA MADAGASKARJU	E	J	I		PRISTANIČE NA KITAJSKEM				
NASPROTNO OD VISOK	N	I	Z	E	K	ALŽIRSKA GORA OBALA, RIVIERA			MESTO V ZDA (TEKSAS)
POLDRAG KAMEN	K	H	A		GRŠKA ČRKA TUJE M. IME (LINCOLN)		GORA V ALŽIRU VRSTA PECIVA		
MESTO V ŠVICI	I	O	K				EGIPČANSKI BOG SONCA GORA V ARABIJI		
ČEŠNAR VILI	Č	V	LITJE MESTO V NIGERJI	L	I	V	REKA V ROMUNIJI STREHA		POLMER REDKO MOŠ. IME
EPSKE PESNITVE	E	P	I		KRAJ NA GORENSKEM FERMENT			CELJE SLOVENSKI BASIST	C
KRAJ OB IZLIVU VRBASA	S	R			ŠOLSKI ODDELEK SARAJEVO	H	O	D	N
OTOK V INDOEZIDI	T	A			VELIKA POSODA HOBI (ORIGINAL)	S	O	D	JUSTIN VRSTA ANTILOPE
IZTISKANJE ZRAKA IZ PLJUČ	I	Z	P	I	H	A	V	A	N
PODSTAVEK ZA SEKANJE	T	N			ZVIŠANA NOTA		SESTAVIL; KRAPŠA STRONCIJ	MESTO V ROMUNIJI OTOK OB ZAH. AFRIKI	I
MESTO V ALŽIRU	A	I				S		TURČIJA NOVAK JANKO	T
MLADINSKA KNJIGA	M	K	VODNI REZERVOAR VODIK					N	K
NIČLA	O	MESTO V ZDA (KANSAS)	H			STARO GLASBILO Z ROČKO		J	A